

ДЖОН ГОЛСУЪРТИ УТРО В ДОЛИНАТА

Превод от английски: П. К. Чинков, —

chitanka.info

I

Муръ, 20 юлий.

Тукъ е спокойно, или, по-скоро, сънно, — защото въ единъ чифликъ никога не е спокойно; пъкъ и морето е едвамъ на четвъртъ милия разстояние, и когато времето е вѣтровито, шумътъ отъ него стига чакъ до хълма. Ако искате да имате развлѣчение, трѣбва да извървите четири мили до Бриксхамъ или петъ — до Кингсуеръ, и пакъ нѣма да имате голѣмо развлѣчение.

Чифликътъ лежи въ едно запазено мѣсто, завардено, така да се каже, високо горе на хълма — отвждъ се разстилатъ нивя, а подъ него се диплятъ дюни. Човѣкъ изпитва чувството, каточе може да вижда много надалечъ, но това е заблуда, както можете да откриете бързо, ако тръгнете нататкъ. Това е типична Девонска мѣстностъ — хълмове, падини, обрастнали съ храсти, ридове, пжтеки, които се губятъ въ земята или се катерятъ на височина колкото една кжца, шубраки, нивя, нѣкакво малко поточе навредъ, гдето има мѣсто за такова; а растителността край склона, пълна съ бодили и папрати, е буйна. Хълмътъ завършва въ една пѣсьчлива падина, заградена съ черна скала отъ едната страна и съ розови склонове отъ другата страна, които се простиратъ до носа, гдето има единъ крайбрѣженъ стражеви постъ.

Точно сега, когато приближаваше жътвата, всичко изглеждаше извънредно богато, ябълкитѣ зрѣеха, дърветата бѣха почти прекалено зелени. Времето бѣше много горещо и тихо; сушата и морето изглеждаше да спятъ подъ слънцето. Срещу чифлика имаше половинъ дузина борове, които изглеждаха така, каточе сж дошли тукъ отъ друга нѣкаква земя, но цѣлата околностъ задъ чифлика бѣше пълна съ овощни градини, истински овощни градини, така китни и сочни, каквито можеше само да си ги желае човѣкъ.

Кжщата, една дълга, бѣла постройка съ покривъ въ три плоскости и цѣлата покрита съ кафяви петна, изглеждаше така, каточе растѣше надолу въ земята. Тя бѣше наново препокрита съ слама преди две години — и това бѣше всичко ново, което имаше въ нея. Казваха,

че входната врата, която бѣше отъ джбово дърво и имаше желѣзни топчести дрѣжки, е най-малко отъ преди триста години.

Човѣкъ можеше да стигне съ ржка тавана. Прозорцитѣ, положително, биха могли да бждатъ по-широки, — и все пакъ това бѣше едно божествено старинно жилище и навредъ въ него се разнасяше дѣхъ на ябълки, пушекъ, шипковъ мармеладъ, беконъ, билки и старина.

Собственикъ бѣше единъ човѣкъ по име Джонъ Фордъ, на около седемдесетъ години и тежкъ около седемдесетъ килограма — много едъръ, съ дълги крака, съ посивѣла, четинеста брада, съ сиви, влажни очи, съ кжсъ вратъ и червендалестъ цвѣтъ; той страдаше отъ задухъ и имаше много вежливо, автократично държане. Дрехитѣ му бѣха направени отъ цвѣтенъ платъ, но въ недѣлни дни той носѣше черни дрехи, пръстенъ съ монограмъ и дебела златна верижка за часовникъ.

У Джонъ Фордъ нѣмаше нищо дребно или посрѣдствено; предполагамъ, че той имаше топло сърдце, но не искаше хората да знаятъ много за него. По рождение бѣше нѣкъде отъ севернитѣ провинции и цѣлия си животъ бѣше прекаралъ въ Нова-Зеландия. Този малкъ чифликъ въ Девонширъ бѣше всичко, което притежаваше той сега. Нѣкога е ималъ една голѣма „резиденция“ въ Нортъ Айлъндъ и се ползувалъ съ прочуто име, държалъ кжщата си отворена за всички и, както може да се предположи, правѣлъ всичко съ тѣсногрѣди разбираня, но съ широка ржка. Изведнажъ го налегнала тжга. Не зная какъ е станало това, но мисля, че неговиятъ единственъ синъ изгубилъ много пари на коннитѣ надбѣгвания и тогава, понеже не можель да гледа баща си въ очитѣ, се самоубилъ. Ако видѣхте Джонъ Фордъ, сигурно и вие щѣхте да си помислите това.

Жена му сжщо умрѣла презъ сжщата тази година. Той се разплатилъ до последна стотинка и се върналъ въ отечеството си, за да живѣе въ този чифликъ. Миналата вечеръ той ми каза, че ималъ само една роднина въ свѣта — своята внучка, която живѣе тукъ заедно съ него.

Тази внучка, Пашиенсъ Войсей, седи сега, въ този моментъ, тука съ мене на единъ селски балконъ, който гледа къмъ овощната градина. Ржавитѣ й сж възпретнати и тя чисти боровинки, готови за приготвяне на чай отъ тѣхъ. Сегизь-тогизь облѣга лакти на масата, хапва една боровинка, нацупва устни и пакъ започва да чисти. Тя има

кръгло, дребно лице; дълго, стройно тѣло; бузи като макове; една пухкава маса отъ черно-кестенява коса и тъмно-кафяви, почти черни очи; носътъ ѝ е чепатъ; устнитѣ ѝ сж подвижни, червени, доста пълни; всичкитѣ ѝ движения сж бързи и плавни. Тя обича ярки цвѣтове и много прилича на малка котка; понѣкога изглежда преизпълнена съ симпатии, а сетне изведнажъ става твърда като черупката на костенурка. Цѣлиятъ ѝ характеръ е импулсивенъ, но тя не обича да проявява чувствата си; понѣкога се чудя, дали тя изобщо има нѣкакви чувства. Свири на цигулка.

Странно е да гледа човѣкъ тѣзи двама хора заедно, странно и доста печално. Стариятъ човѣкъ проявява къмъ нея една горда нѣжностъ, която се корени въ самата му душа. Виждамъ го какъ се разкъсва между нея и своя студенъ северняшки ужасъ на своитѣ чувства; неговиятъ животъ съ нея бѣше едно несъзнателно мжчение за него. Тя бѣше едно неспокойно, разпалено създание, достатъчно смирено за единъ моментъ, а следъ това избухващо въ подигравателни слова и остъръ, отсѣченъ смѣхъ. Но тя го обичаше по свой маниеръ; веднажъ я видѣхъ да го цѣлува, когато той бѣше заспалъ.

Общо взето, тя му се подчиняваше — по такъвъ начинъ, като че не можеше да диша, докато прави това. Бѣше получила нѣкакво странно образование — история, география, елементарна математика и нищо друго; никога не бѣше ходила на училище; бѣше взела нѣколко урока по цигулка, но повечето отъ това, което знаеше, бѣше научила сама. Тя знаеше много работи за птичкитѣ, цвѣтята и насѣкомитѣ; имаше три котки, които я следваха навсѣкжде; постоянно прави шеги. Завчера ми извика:

— Имамъ нѣщо за васъ. Протегнете си ржката и си затворете очитѣ!

Тя ми сложи въ ржката единъ голѣмъ, черенъ охлювъ!

Тя е дете на единствената дъщеря на стария човѣкъ, която била пратена въ отечеството си, за да се учи въ Торкуей, но пристанала и се оженила за нѣкой си Ричардъ Войсей, единъ селянинъ чифликчия, съ когото се видѣла въ едно ловно стрелбище. Джонъ Фордъ се разгнѣвилъ и смѣталъ „господинъ“ Ричъ Войсей за по-низкостоящъ отъ него. Наричалъ го „господинъ“, доколкото мога да разбере, защото ималъ обичай да играе всѣка вечеръ на карти съ единъ пасторъ отъ околността, когото наричали „сатаната“ Хоукинсъ. Родътъ на

Войсейевци не заслужаваше да бжде презиранъ. Тѣ притежаваха този чифликъ отъ времето, когато той е билъ подаренъ на нѣкой си Ричардъ Войсей съ грамота, на която бѣше написано: „8 септемврий 13, Хенри VIII.“ Мисисъ Хопгудъ, жената на нотариуса — една мила, хубавичка, стара жена съ блага душа, съ бузи като розова, повѣхнала ябълка и съ необузdana любовь къмъ Пашиенсъ — ми бѣше показала самия документъ.

— Пазя го, — казваше ми тя. — Мистъръ Фордъ е много гордъ, но и други хора могатъ да бждатъ горди. Това е едно почтено старо семейство. Всички жени сж Марджъри, Пашиенсъ или Мери; всички мъже сж Ричардовци, и Джоновци, и Роджърровци. Родътъ имъ е старъ като тѣхнитѣ ябълкови дървета.

Ричъ Войсей билъ буенъ човѣкъ, който се занимавалъ съ ловъ и скоро неговиятъ старъ чифликъ затъналъ въ дългове до сламения покривъ. Джонъ Фордъ си отмѣстилъ, като изкупилъ просрочената ипотека и заповѣдалъ на дъщеря си и на Войсей да продължаватъ да живѣятъ въ чифлика, безъ да плащатъ наемъ. Това тѣ направили покорно, докато единъ день, при една злополука съ кола карана отъ куче, и двамата били убити. Финансовиятъ крахъ на стария Фордъ дошелъ една година по-късно и отъ тогава той живѣеше тукъ съ Пашиенсъ. Струва ми се, че смѣшението въ кръвта ѝ е това, което я правѣше тѣй неспокойна и безотговорна; ако бѣше родена въ тази страна, тя щѣше да се чувствува достатъчно щастлива тука, или пъкъ щѣше да се чувствува съвсемъ като чужденка, като самия Джонъ Фордъ, обаче дветѣ потекла, които се борѣха за надмощие, изглеждаше да не ѝ даватъ спокойствие. Може да мислите, че тази теория отива много далечъ, но азъ вѣрвамъ, че тя бѣше права.

Пашиенсъ стоеше понѣкога съ стиснати устни, ржцетѣ ѝ скръстени плътно надъ тѣснитѣ ѝ гърди, взираше се така, като че би могла да гледа отвждъ нѣщата, които сж около нея; понѣкога пъкъ ставаше изведнажъ много внимателна, а погледътъ ѝ ставаше въ една минута усмихнатъ, благъ или гнѣвенъ! Тя бѣше на осемнадесетъ години, съвсемъ безстрашна, когато е въ лодка, но не можехте да я накарате да се качи на конь — и това натъжаваше нейния дѣдо, който прекарваше по-голъмата частъ отъ деня върху единъ слабъ, полустокръвенъ пони, носещъ го като перо, въпрѣки тежестта му.

Настаниха ме тука, за да бжда въ услуга на Данъ Трефри; на дъното на всичко има нѣкаква спогодба съ мисисъ Хопгудъ въ лири, шилинги и пенси. Тѣ съвсемъ не сж добре съ смѣткитѣ; това е най-голѣмиятъ чифликъ въ околността, но той не имъ носи много пари. Ако се сжди по Джонъ Фордъ, изглежда невѣроятно, че не му стигатъ паритѣ — той разполага твърде нашироко.

Въ осемъ часътъ имаме семейна молитва, сетне закуска, следъ това сме свободни да пишемъ или да правимъ нѣщо друго, докато стане време за вечеря и за вечерната молитва. По пладне всѣки се храни за себе си. Въ недѣлни дни трѣбва да извървяваме два пжти по две мили до черквата, защото въ противенъ случай ще влѣзете въ черния списъкъ на Джонъ Фордъ.

Самъ Данъ Трефри живѣе въ Кингсуеръ. Той казва, че си е направилъ положението — тамъ долу му е добре, каточе е заспалъ спокоенъ сънь, следъ като е билъ дълги години буденъ; той бѣше прекаралъ тежко време въ Нова-Зеландия, докато тази мина му направи положението. Вие едвали ще си спомняте за него; той ми напомня за неговия чичо, стария Николасъ Трефри; сжщиятъ бавенъ начинъ на говорене, съ известно колебание и съ повтаряне на името ви следъ всичко, което каже; лѣвакъ като него и съ сжщото бавно примигване въ очитѣ. Той има тъмна, кжса брада и червено-мургави бузи; малко плешивъ и малко посивѣлъ, но твърдъ като стомана. Почти всѣки день той идва на конь тука, придруженъ отъ едно черно испанско куче, което имаше чудно-хубава муцуна и изпитваше ужасъ отъ всѣка фуста. Той ми е разправялъ сума интересни историйки за Джонъ Фордъ въ неговитѣ ранни години на новопреселеникъ; за неговитѣ подвизи съ коне се разправя и до день днешенъ; той е прекаралъ и войната съ маоритѣ; както казва Данъ — „човѣкъ точно по сърдцето на чичо Никъ“.

Тѣ сж много добри приятели и се почитатъ единъ другъ; Данъ изпитва голѣмо възхищение отъ стария човѣкъ, но притегателната сила е Пашиенсъ. Той говори много малко, когато тя е въ стаята, обаче я гледа отстрани съ копнѣещъ погледъ. Пашиенсиното държане къмъ него би било жестоко отъ страна на нѣкоя друга, но отъ нея човѣкъ го възприемаше съ снизхождение. Данъ става да си върви, но пакъ се извърща, спокоенъ и упоритъ, какъвто не можете да си го представите.

Миналата вечерь, напрімъръ, ние седѣхме на балкона следъ вечерята. Пашиенсъ опипваше съ прѣсти кордитѣ на своята цигулка, когато изведнажъ Данъ (каква смѣлость отъ негова страна!) я помоли да посвири.

— Какво? — каза тя. — Предъ мъже? Не, благодаря!

— Защо не?

— Защото ги мразя!

Ржката на Джонъ Фордъ се стовари върху плетената масичка:

— Ти се забравяшъ! Върви си легни!

Тя хвърли погледъ къмъ Данъ и си отиде; ние можехме да чуемъ какъ тя свирѣше въ своята спалня; музиката звучеше като танць на привидения; и тъкмо когато човѣкъ мислѣше, че е вече свършено, звуцитѣ избликваха отново като приливъ на смѣхъ. Тогава Джонъ Фордъ помоли церемониално да го извинимъ и влѣзе съ тежки стѣпки вжтре. Цигулката спрѣ; чухме гласа му да ѣ се кара; сетне той пакъ дойде долу. Точно когато той бѣше седналъ пакъ на стола си, чу се нѣкакво леко изпрацяване и нѣщо черно падна презъ клонитѣ на ябълката. Цигулката! Трѣбваше да видите тогава неговото лице! Данъ искаше да вдигне цигулката, но стариятъ човѣкъ го спрѣ. По-късно азъ видѣхъ презъ прозореца на спалнята си какъ Джонъ Фордъ излѣзе и застана предъ цигулката, гледайки я. Той вдигна кракъ като за да я стѣпче, но най-сетне я вдигна, изтри я грижливо и я внесе вжтре.

Моята стая е съседна съ нейната. Азъ продължавахъ да я чувамъ какъ се смѣе и това приличаше на нѣкакъвъ шумъ като отъ влачене на предмети изъ стаята. Сетне заспахъ, но после се стреснахъ, събудихъ се и отидохъ на прозореца да подишамъ чистъ въздухъ. Такава черна, бездиханна нощъ! Не можеше да се види нищо друго, освенъ преплетенитѣ, сега още по-черни клони; нито единъ листъ не потрепваше, нито единъ звукъ не се чуваше, освенъ глухо грухтене откъмъ обора и сегизъ-тогизъ една лека въздишка. Азъ изпитвахъ едно съвсемъ необикновено чувство на безпокойство и страхъ, последното нѣщо, което можеше да се очаква въ такава една нощъ. Тукъ имаше нѣщо, което бѣше обезпокоително, нѣкаква потискана борба. Никога презъ живота си не съмъ виждалъ нѣщо по-безотговорно отъ това момиче или по-неотстѣпчиво отъ стария човѣкъ; продължавахъ да мисля за начина, по който той изтри цигулката. Струваше ми се, каточе

нѣкаква искра щѣше да хвърли всичко въ пожаръ. Нѣкаква трагедия се бѣше надвесила, или, може би, това бѣше само отъ жегата...

II

Вторникъ.

Направихъ едно ново запознанство. Лежахъ въ овощната градина и изведнажъ, безъ да ме вижда, той мина край мене — единъ човѣкъ съ срѣденъ ръстъ, съ особено добъръ външенъ видъ — съ малко износени сини дрехи, фланелена риза, тъмно-червена вратовръзка, кафяви обувки, каскетъ съ кожена козирка, вдигната надъ челото. Лице — дълго и тѣсно, бронзирано съ нѣкаква бледа мургавина; хубаво чело. Кестеняви мустаци, доста заострена брада, която около бузитѣ бѣше по-тъмна; брадичката му не се виждаше, но ако се сждѣше по растежа на брадата му, трѣбва да бѣше голѣма; устата бихъ нарекълъ сладострастна. Носътъ — правъ и тжпъ; очи сиви, съ вдигнатъ нагоре погледъ, не съвсемъ откровени, защото бѣха предизвикателни; по две паралелни бръчки на дветѣ бузи, едната излизаща отъ вътрешния жгълъ на окото, другата — отъ ноздрата; възраст — може би тридесетъ и петъ. Въ лицето, държането, движенията — нѣщо безкрайно жизнено, приспособимо, дрѣзко и безпринципно.

Той застава срещу терасата, хапейки прѣститѣ си, приличащъ на нѣкакъвъ пиратъ отъ деветнадесетия вѣкъ, и азъ се чудѣхъ какво търсѣше на това мѣсто. Казватъ, че човѣкъ може да познае всѣки, който е отъ Кентъ или отъ Съмърсетширъ; положително можете да познаете всѣки йоркширець, а този тука можеше да бжде само човѣкъ отъ Девонъ, бидейки единъ отъ двата главни типа, които се срѣщатъ въ тази областъ.

Той подсвирна — и тогава излѣзе Пашиенсъ, облечена въ резедава рокля, приличаща на нѣкакъвъ високъ макъ, — вие познавате леката приведеностъ на цвѣта на мака и начина, по който вѣтъртъ поклаща неговото стебло... Тя е единъ живъ макъ, нейната пухкава черна коса прилича на матовото черно сърдце на мака, тя има изтезаващата привлѣкателностъ и отблъскващата сила на мака, нѣщо сждбовно или, по-скоро, сждбоносно. Тя тръгна бавно къмъ моя новъ приятель, сетне ме съзрѣ и се спрѣ като закована.

— Да ви представя, — каза тя на мене, — Захари Пижрсь. Да ви представя, — каза тя, — нашия наемателъ.

Тя каза това съ чудно нѣжно злорадство. Искаше да ме засегне и ме засегна. Половинъ часъ по-късно азъ бѣхъ горе въ двора, когато дойде този човѣкъ Пижрсь.

— Приятно ми е да се запозная, — каза той, гледайки замислено прасетата. — Вие сте писателъ, нали?

— Нѣщо подобно, — казахъ.

— Ако случайно се чудите, — каза той изведнажъ, — какво да правите, азъ мога да ви предложа нѣщо. Елате съ мене долу на брѣга, и азъ ще ви кажа. Моята лодка е на котва, и тя е най-хубавата малка платноходка въ цѣлата околностъ.

Бѣше много горещо и нѣмахъ никакво желание да слизамъ долу на брѣга — и все пакъ отидохъ. Не бѣхме отишли далечъ, когато Джонъ Фордъ и Данъ Трефри се появиха на пжтеката. Нашиятъ приятелъ изглеждаше да е малко смутенъ, но скоро се съвзе. Срегнахме се на срѣдата на пжтеката, гдето едва имаше мѣсто да се разминемъ. Джонъ Фордъ, който гледаше много надменно, сложи пенснето си и се втренчи въ Пижрсь.

— Добъръ день! — каза Пижрсь. — Великолепно време. Ходихъ горе да помоля Пашиенсъ да дойде да се повозимъ съ лодката. Наредихме за срѣда, ако позволява времето; този господинъ ще дойде сжщо. Може би ще дойдете и вие, мистъръ Трефри? Вие никога не сте виждали моето имение. Ще ви оставя на закуска и ще ви запозная съ баща си. Той заслужава да се повозва на лодката по нѣколко часа на день.

Това бѣше казано по такъвъ своеобразенъ начинъ, че човѣкъ не можеше да се сърди за неговата надменностъ. Джонъ Фордъ бѣ обвзетъ отъ пристѣпъ на задухъ и изглеждаше, че малко остава да избухне; той хвърли погледъ къмъ менъ и се овладѣ.

— Вие сте много любезенъ, — каза той съ ледено-студенъ тонъ, — но моята внучка има друга работа. Вие мжжетъ ще се забавлявате сами.

И като направи единъ много слабъ поклонъ, той тръгна съ тежки стѣпки къмъ кжщата. Данъ ме погледна и азъ сжщо го погледнахъ.

— Вие ще дойдете ли? — каза Пижрсь доста настоятелно.

Данъ каза заплетено:

— Благодаря ви, мистъръ Пижрсь. Азъ се чувствувамъ по-добре на конь, отколкото въ лодка, но... благодаря ви!

Притиснатъ по този начинъ, той се бѣше превърналъ въ нѣкакво плахо, мекосърдечно сжщество. Пижрсь изрази усмихнатъ своитѣ благодарности:

— Въ срѣда, тогава, въ десетъ часа. Нѣма да съжالياвате за това.

— Нахаленъ просякъ!

Чухъ Данъ какъ измърмори подъ мустака тѣзи думи и скоро тръгнахъ, пакъ редомъ съ Пижрсь, надолу по пжтеката. Попитахъ го, каква полза можеше да има отъ това, да казва, че и азъ ще ида, безъ да ме е питалъ. Той отговори безсрамно:

— Видите ли, азъ не съмъ приятелъ съ стария човѣкъ, но знаехъ, че той нѣма да бжде невежливъ къмъ васъ, затова си позволихъ свободата.

Положително, той знаеше нѣкакво срѣдство за превръщането на гнѣва въ любопитство. Сега ние бѣхме вече долу на брѣга; отливътъ бѣше настѣпилъ и цѣлиятъ пѣськъ бѣше покритъ съ малки, мокри, блестящи бразди. На около четвъртъ миля въ морето имаше единъ катеръ, чиито възкафяви платна бѣха наполовина прибрани и който се полюляваше отъ вълнението на водата. Слънчевата свѣтлина правѣше да блестятъ чудно-хубаво розовитѣ скали, и хвърляше свѣтли петна по повърхността на морето, които приличаха на движещи се стада червена риба. Пижрсь се облегна на своята малка варка и загледа предъ себе си. Той изглеждаше унесенъ въ възхищение.

— Ехъ, да можехме да уловимъ съ рибарска мрежа нѣкои отъ тѣзи свѣтли петна, — каза той, — и да направимъ злато отъ тѣхъ! Не ни трѣбва повече работа тогава!

— Започналъ съмъ една голѣма работа, — каза той следъ малко. — Ще ви разправа за нея въ срѣда. Имамъ нужда отъ единъ журналистъ.

— Но азъ не пиша въ вестници, — казахъ азъ. — Азъ се занимавамъ съ другъ видъ работа. Моята специалность е археологията.

— Това нѣма значение, — каза той. — Колкото по-богато въображение имате, толкова по-добре. Това ще бжде страшно хубаво нѣщо за васъ.

Неговата увѣреность изглеждаше забавна, но бѣше минало вече време за вечеря и понеже моятъ гладъ бѣше по-голѣмъ отъ моето

любопитство, азъ му пожелахъ лека нощъ. Когато се извърнахъ да погледна назадъ, той бѣше още тамъ, седналъ на края на своята лодка, гледащъ къмъ морето. Странна птица въ всѣко отношение, но все пакъ занимателенъ човѣкъ, нѣкакъ си.

Никой не спомена за него тази вечеръ; но веднажъ стариятъ Фордъ, следъ като се взира дълго време въ Пашиенсъ, промълви безъ никакъвъ поводъ:

— Деца, които не знаятъ дълга си!

Тя бѣше по-смирена, отколкото обикновено, слушаше спокойно нашия разговоръ и се усмихваше, когато й заговорѣхме. Когато стана време за лѣгане, тя сама отиде при своя дѣдо, безъ да чака обикновената заповѣдъ: „Ела и ме цѣлуни, дете!“

Данъ не остана на вечеря и оттогава не е идвалъ тука. Тази сутринъ попитахъ мисисъ Хопгудъ кой е този Захари Пижрсъ. Тя е истинска девонска жена; ако има нѣщо, което тя мрази, то трѣбва да бжде съсипано до последна възможностъ. Тя започна да усуква отговора си и най-сетне ми каза, че той билъ „синъ на стария капитанъ Дженъ Пижрсъ въ Блекъ Милъ. Това е едно старо семейство отъ Дартимаутъ и Плимутъ, — продължи тя въ пристѣпъ на охота за разказване. — Казватъ, че Франсисъ Дрейкъ вземалъ петима отъ тия Пижрсовци, за да се бори съ тѣхъ срещу испанцитѣ. Така, поне, съмъ чувала да казва мистъръ Захари; но Хопгудъ може да ви каже какъ стои работата“.

Бедниятъ Хопгудъ! Съ колко много осведомителни работи го товарѣше тя въ течение на деня! Като ми даде по този начинъ да разбере, че не желае да говори повече, тя продължи:

— Капитанъ Дженъ Пижрсъ е преживѣлъ сума приключения. Той е старъ вече — казватъ, че приближава стотѣ. Хопгудъ може да ви каже това.

— Но синътъ, мисисъ Хопгудъ?

Очитѣ й свѣтнаха съ внезапна лукавостъ. Тя се изкубна мълчаливо.

— А какво ще вземете днесъ за вечеря? Има патица; може да се намѣри и друго нѣщо хубаво, и една ябълчна торта; или пѣкъ, има и... Както и да е, ще видимъ какво можемъ да направимъ.

И тя си излѣзе, безъ да дочака моя отговоръ.

Утре е срѣда. Нѣма да съжалявамъ, ако разбере още нѣщо за този човѣкъ Пижрсь...

III

Петък, 29 юлий.

... Защо ми задавате толкова много въпроси и ме карате да пиша за тѣзи хора, вмѣсто да си гледамъ работата? Ако наистина искате да научите нѣщо, ще ви разправа за събитията въ срѣда.

Бѣше великолепно утро. И Данъ бѣше дошелъ, за моя изненада, макаръ че би трѣбвало да зная, че когато той каже нѣщо, прави го. Джонъ Фордъ излѣзе, за да се здрависа съ него, но следъ това, като си спомни за какво бѣше дошелъ, започна да диша тежко, не каза нищо и пакъ си влѣзе. Пашиенсъ не можеше да се види нийде и ние слѣзохме заедно на брѣга.

— Не ми се харесва този човѣкъ Пижрсъ, Джорджъ, — каза ми Данъ по пѣтя. — Много глупаво постѣпихъ, като казахъ, че ще дойда — и сега трѣбва да дойда, но какво представлява той, всѣщностъ? Той не е човѣкъ, който върши нѣщо, безъ да има нѣкакви намѣрения, помнете ми думитѣ.

Забелязахъ, че скоро ще разберемъ това.

— Азъ не съмъ толкова сигуренъ за този страненъ просякъ. Винаги, когато съмъ го виждалъ, съмъ си мислилъ за нѣкой пиратъ.

Платноходката се намираще на мѣстото си така, каточе не бѣше се помръдвала. И Захари Пижрсъ бѣше на брѣга пакъ така, седналъ на края на своята лодка.

— Вѣтърътъ е за петъ вжзли въ часъ, — каза той. — Ще ви върна следъ нѣколко часа.

Той не попита нищо за Пашиенсъ, а ни настани въ своята черупка и започна да гребе къмъ платноходката. Посрещна ни единъ човѣкъ съ изпъкнали челюсти, по име Праулъ, съ заострена, изпъкнала брадичка, продълговата, хубаво избръсната горна устна, съ обрулено отъ времето лице — истинска морска птица.

Платноходката бѣше хубаво почистена. Построена за единъ Бриксхамски риболовецъ, нейниятъ номеръ — ДХ 113 — още не бѣше изличенъ.

Влѣзохме въ нѣкава особена кабина, просторна, но тъмна, мебелирана съ две пейки и една малка маса, върху която стояха нѣколко бутилки бира; имаше и шкафове и окачалки за дрехи. Праулъ, който ни разведе изъ платноходката, изглеждаше много гордъ съ едно особено приспособление за вдигане на платната. Минаха нѣколко минути, преди да излѣземъ пакъ на палубата. И тогава видѣхме, че въ малката лодка, която гребѣше къмъ платноходката, седѣше Пашиенсъ.

— Ако знаехъ това, — каза Данъ заплетено, като се изчерви, — нѣмаше да дойда.

Тя ни бѣше измамила и нѣмаше какво да се прави.

Пътуването бѣше много приятно. Вѣтрътъ духаше леко отъ юго-изтокъ, слънцето бѣше топло, въздухътъ — мекъ. По едно време Пашиенсъ започна да пѣе:

„Колумбъ е умрѣлъ и положенъ е въ гроба —

О! хей-хо! — положенъ е въ гроба.

И ябълчни клони надъ него се свеждатъ —

О! хей-хо! — надъ него се свеждатъ...

Узрѣлъ е плодътъ и готовъ е да падне —

О! хей-хо — готовъ е да падне.

Дойде една баба и всичко събра тя —

О! хей-хо! — и всичко събра тя...

Събранъ е плодътъ, нареденъ на полици —

О! хей-хо! — плодътъ на полици.

А повече искашъ ли, пѣй си самичъкъ —

О! хей-хо! — ти пѣй си самичъкъ...“

Нейниятъ слабъ, тънъкъ гласъ идваше до насъ на трели и вълни, както го носѣше вѣтрътъ, като пѣсенъта на чучулига залутана въ небесата. Пижрсъ стана, отиде при нея и ѝ пошепна нѣщо. Въ лицето ѝ доловихъ нѣкакъвъ проблѣсъкъ, какъвто трепва понѣкога въ лицето на нѣкое диво създание. Тя трепна, разтърси косата си, засмѣ се — и всичко това наведнажъ! Тя не искаше да пѣе повече, а се сви на джга,

подпрѣла брадичка на ржцетѣ си, докато слънчевитѣ лжчи падаха върху едната отъ бузитѣ ѝ, кржгла, кадифена, червена като праскова...

Минахме край Дартмаутъ и половинъ часъ по-късно навлѣдохме въ единъ малъкъ, залесенъ заливъ. На една низка, червеникава канара бѣше построена една кжща, заобиколена съ борове. Единъ остатъкъ отъ порутена скеля излизаше отъ долния край на канарата и висѣше надъ водата. Ние метнахме тамъ вжжето и слѣдохме на сушата. Единъ старъ човѣкъ, приличенъ на риба, дойде на брѣга съ размъкната походка и пое грижата за платноходката. Пижрсъ ни поведе къмъ кжщата, а Пашиенсъ, която ни следваше, изведнажъ бѣше станала смъртно-плаха.

Кжщата имаше тъменъ покривъ съ широка стрѣха, покритъ съ трѣстика, каквато растѣше тукъ изъ мочуритѣ наоколо. Не си спомнямъ нищо друго забележително. Кжщата не бѣше нито нова, нито стара; нито хубава, нито пѣкъ грозна; нито чиста, нито съвсемъ замърсена; тя стърчеше съ всичкитѣ си прозорци надъ морето, обърнала презрително гърба си къмъ сушата.

Седналъ на нѣщо като тераса, до единъ огроменъ телескопъ, ние видѣхме единъ много старъ човѣкъ съ панамена шапка и трѣстиковъ бастунъ. Неговитѣ снѣжно-бѣли мустаци и брада и почти чернитѣ му вежди придаваха единъ съвсемъ особенъ, пронизателенъ видъ на неговитѣ малки, подвижни, тъмно-сиви очи. По врата му и по бузитѣ му съ цвѣта на махагони имаше цѣла една мрежа отъ тънки брѣчици. Той седѣше изправенъ, изложенъ напълно на слънцето, и едва примигваше.

— Татко! — каза Захари. — Това е Пашиенсъ Войсей.

Стариятъ човѣкъ извърна къмъ нея очитѣ си и промълви:

— Какъ сте, госпожице?

И следъ това не ѝ обърна повече внимание. И Пашиенсъ, която изглеждаше да се разсърди отъ това, скоро се измъкна и трѣгна да се разхожда между бороветѣ. Една стара жена донесе нѣколко чинии и бутилки и ги нареди както свърне на една маса. И ние насѣдахме около фигурата на стария капитанъ Пижрсъ, безъ да кажемъ нито дума, каточе всички бѣхме подъ влиянието на нѣкаква магия.

Преди закуската стана една малка сцена между Захари Пижрсъ и Данъ, които се препираха за това, кой отъ тѣхъ ще трѣбва да покани Пашиенсъ. Препирнята завърши съ това, че и двамата отидоха — и се

върнаха безъ нея. Тя не искала никаква закуска, щѣла да си остане кждето била, между бороветѣ.

На закуска получихме котлети, диви гължби, гжби и мармеладъ отъ черници и отъ общи винени чаши пихме чудно-хубава мадейра. Попитахъ стария човѣкъ откъде я е купилъ; той ми отправи единъ страненъ погледъ и ми отговори съ слабъ поклонъ:

— Струваше ми два шилинга бутилката, и държавата не получи нищо отъ това, съръ. Въ началото на тридесеттѣ години бѣше. Два шилинга бутилката. Въ днешно време нѣма вече такова вино; нѣма вече и, — добави той, като погледна Захари, — такива хора.

Захари се усмихна и каза:

— Ти никога не си вършилъ такова голѣмо нѣщо, татко, каквото кроя азъ сега!

Въ очитѣ на стария човѣкъ блесна нѣкакво презрение.

— Значи, ти ще идешъ далечъ съ „Пѣстрата чародейка“, Захъ?

— Да, — каза Захари.

— А кжде можешъ да идешъ съ тази разнебитена черупка?

— Въ Мароко.

— Ха! — каза стариятъ човѣкъ. — Тамъ нѣма нищо; познавамъ този брѣгъ, както познавамъ дланъта на ржката си.

Той протегна ржката си, която бѣше покрита съ вени и косми.

Изведнажъ Захари започна да лѣе цѣлъ потокъ отъ думи:

— Подъ Могадоръ... единъ човѣкъ има тамъ... мой приятель... две години има отъ тогава. Концесии, търговия... барутъ... кръстосвани... вражди... пари... главатарии... топове... султантъ... пушки... възстание... злато.

Той разви единъ безскрупулень, нисъкъ, дързъкъ, планъ, който, подъ формата на нѣкакво търговско предприятие, гонѣше цельта да създаде цѣла редица политически смутове.

— Никога нѣма да ти позволятъ да слѣзешъ тамъ, — каза стариятъ Пижрсъ.

— Нѣма ли? — отвърна Захари. — О, щатъ, ще ми позволятъ! А когато напустна страната, ще има друга династия и азъ ще бжда богатъ човѣкъ.

— Никога нѣма да я напустнешъ, — отговори стариятъ човѣкъ.

Захари взе единъ листъ хартия покрить съ цифри. Той бѣше изработилъ цѣлия планъ:

— Толкова пари — за екипировка, толкова пари — за концесии, толкова пари — за търговия, толкова пари — за непредвидени случаи. Последната ми просия! Хилядо лири не ми стигатъ. Корабътъ е готовъ и ако не бжда тамъ следъ единъ месецъ, все едно, че планътъ ми е пропадналъ.

Това бѣше целъта на разкриването на неговитѣ планове — зовъ за пари! И ние всички се спогледахме така, както правятъ всички хора, когато изкочи такава нѣщо.

— Лудостъ! — промълви стариятъ човѣкъ, като гледаше къмъ морето.

— Не! — каза Захари.

Тази последната дума бѣше по-красноречива отъ всички останали негови думи взети заедно. Този човѣкъ не е фантастъ. Неговиятъ планъ може да е смѣлъ и безпринципенъ, но — той знае много добре какво иска.

— Добре, — каза стариятъ Пижрсь, — ще получишь петстотинъ лири отъ моитѣ пари, макаръ само, за да видя какво ще направишь. Закарай ме вжтре!

Съ стола на колелца Захари го закара въ кжщата, но скоро се върна.

— Ето чека за петстотинъ лири на стареца! — каза той, като държеше високо чека. — Мистъръ Трефри, дайте ми другитѣ петстотинъ — и ще имате една трета отъ печалбитѣ.

Очаквахъ, че Данъ ще се откаже направо. Но той само попита:

— Това ще ви бжде ли достатъчно за заминаване?

— Съ тия пари, — каза Захари, — мога да се впустна на пжтъ следъ две седмици.

— Добре! — каза Данъ бавно. — Дайте ми едно писмено обещание. Да бждете на море следъ две седмици и да ми дадете каквото ми се пада за моитѣ петстотинъ лири — нито повече, нито помалко!

Пакъ помислихъ, че Пижрсь ще приеме съ готовность това, но той облегна брадичката си на ржката си и загледа Данъ, а Данъ загледа него. Докато тѣ се гледаха така единъ другъ, дойде Пашиенсь, носейки едно котенце.

— Гледайте! — каза тя. — Не е ли миличко?

Котенцето пропълзѣ по нея и се качи отзадъ на шията ѝ. Видѣхъ погледа и на двамата мъже, когато тѣ гледаха Пашиенсъ, и изведнажъ разбрахъ какви бѣха желанията имъ. Котенцето се умилкваше около бузата на Пашиенсъ, изгуби равновесие и падна, пълзишкомъ, на роклята ѝ. Тя го вдигна и излѣзе съ него. Нѣкой — не помня кой отъ насъ бѣше — въздъхна, а Пижрсъ извика:

— Свършено!

Пазарлъкътъ бѣ направенъ.

— Сбогомъ, мистъръ Пижрсъ, — каза Данъ. — Предполагамъ, че само за това съмъ ви билъ потрѣбенъ. Моето пони ме чака въ селото. Джорджъ, нали ще изпратите Пашиенсъ до у тѣхъ?

Чухме тропота отъ копитата на неговото пони, галопиращо по пжтя. Пижрсъ ненадейно се извини и изчезна.

Тази негова авантюра може да звучи романтично и абсурдно, но тя е нѣщо съвсемъ конкретно. Той гледа да трупа лири, шилинги и пени! О, вие сѣнки на Дрейкъ, Ралей, Хоукинсъ, Оксенхамъ! Червеятъ на подозрението прояжда розата на романтиката. Дали и тия хора сжщо не сж гледали само да трупатъ лири, шилинги и пени?...

Зарѣяхъ се въ боровата гора. Земята тамъ бѣше покрита, като тѣлото на пчела, съ черни и златни ивици. Подъ мене бѣше синьото море; по степнитѣ треви се катерѣха брѣмбари и надъ тѣхъ се носѣха бѣли, сѣнни облаци. Всичко бѣше преизпълнено съ нѣжностъ, бѣше истински Девонски лѣтень день. Ненадейно се натъкнахъ на Пижрсъ, който стоеше на края на една канара, докато Пашиенсъ бѣше седнала въ една малка трапчинка отдолу и гледаше нагоре къмъ него. Чухъ го да казва:

— Пашиенсъ... Пашиенсъ!

Звукътъ на неговия гласъ и видътъ на нейното нѣжно, учудено лице ме разяриха. Какво общо има тя съ любовта — на своята възраст? Какво общо иматъ тѣ единъ съ другъ?

Той ми каза изведнажъ, че тя си била тръгнала за у дома си, притегли ме къмъ скелята на брѣга, задъ едно старо, сиво пони. По пжтя той пакъ се върна на своето предложение отъ миналия день.

— Елате съ мене, — каза той. — Не бива да пренебрѣгваме печата. Тамъ ще намѣрите голѣми възможности. Това е една отъ малкото останали непроучени страни. Веднажъ да започна тази работа,

вие нѣма да знаете кѣде ще спре тя. Ще имате свободенъ достѣпъ навредъ и ще можете да имате каквото си пожелаете.

Отговорихъ колкото грубо можехъ, — но не и колкото грубо бихъ желалъ, — че неговиятъ планъ е лудешки. Въ сѣщность, за мене той е твърде много здравъ; защото, каквото и да е тѣлото на единъ планъ, неговиятъ духъ отговаря на духа на автора на плана.

— Помислете си, — настояваше той, като че можеше да чете въ душата ми. — Можете да правите каквото си искате. Да пишете статии за печата, разбира се. Но това е механична работа. О, дори азъ бихъ могълъ да го върша, ако бихъ ималъ време. Що се отнася до всичко друго, вие ще бждете тѣй свободенъ... тѣй свободенъ, както единъ мъжъ може да бжде.

Тука, въ тѣзи нѣколко думи, е изразена сѣщината на този човѣкъ Пиърсъ — „тѣй свободенъ, както единъ мъжъ може да бжде!“ Никакво правило, никакъвъ законъ, нито дори мистериознитѣ връзки, които свързватъ мъжетѣ съ тѣхното собствено самоуважение! „Тѣй свободенъ, както единъ мъжъ може да бжде!“ Никакви идеали, никакви принципи, никаква звезда, предъ която да благоговѣе, никакви релси, отъ които да не може да изкочи! Но този човѣкъ имаше и упоритостта на нѣкое девонско старо домашно куче. Той никога не би употребилъ думата „не“, за да даде отговоръ.

— Помислете си, — каза той. — Всѣки день можете да се решите — азъ имамъ две седмици на разположение... Гледайте! Ето я!

Помислихъ, че думата му бѣше за Пашиенсъ; но той сочеше единъ старъ параходъ, ленивъ и черенъ въ ослѣпителната свѣтлина на слънцето, съ боядисанъ съ жълто и бѣло коминъ и безъ никакъвъ признакъ на животъ на борда.

— Това е тя — „Пѣстрата чародейка“! Взема като нищо дванадесетъ вжзли на часъ — човѣкъ не би помислилъ това за възможно! Хайде, лека вечеръ! По-добре ще бжде да дойдете. Достатъчно е да ми кажете една дума когато и да било. Сега отивамъ на борда.

И докато стояхъ така, азъ го видѣхъ какъ се излегна на седалището на една малка лодка; слънцето обкръжаваше съ ореолъ неговата сламена шапка.

Отидохъ при Пашиенсъ, която бѣше на около една миля нагоре по пѣтя и седѣше въ храсталака. Тръгнахме между брѣговетѣ —

Девонширски брѣгове — високи като кжци, гѣсто обрасли съ брѣшлянѣ и папратѣ, трѣнки и лѣщади и орлови нокти.

— Вѣрвате ли, че има Богѣ? — каза тя изведнажѣ. — Дѣдовиятѣ Богѣ е просто ужасенѣ. Когато свиря на цигулка, азѣ мога да почувствувамѣ Бога. Но дѣдовиятѣ Богѣ е такѣвъ тѣпѣ Богѣ... — знаете, какво искамѣ да кажа: морето, вѣтѣрътѣ, дѣрветата, багритѣ сѣщо — тѣ каратѣ човѣка да чувствува Бога. Но азѣ не смѣтамѣ, че животѣтѣ е създаденѣ, за да бѣде човѣкѣ „добѣръ“ въ него. Нима нѣма нѣщо по-хубаво отѣ това, да бѣдешѣ добѣръ? Когато съмѣ „добра“, азѣ просто се чувствувамѣ зла.

Тя посегна нагоре, откжсна едно цѣвтѣче отѣ храститѣ и бавно започна да кжса листцата му.

— Какво бихте направили, — промѣлви тя, ако искате да имате нѣщо, но се боите отѣ него? Но азѣ предполагамѣ, че вие никога не се боите! — добави тя, присмивайки ми се.

Признахѣ, че понѣкога съмѣ страхливѣ и че често пѣти се боя отѣ това, че съмѣ страхливѣ.

— Хубава работа! Азѣ не се боя отѣ болести, нито отѣ дѣдо си, нито отѣ неговия Богѣ; но — азѣ искамѣ да бѣда свободна. Ако безѣ право желаете нѣщо, вие се боите за него.

Помислихѣ си за думитѣ на Захари Пижрсѣ „тѣй свободенѣ, както единѣ мжжѣ може да бѣде“.

— Защо ме гледате така? — каза тя.

Азѣ казахѣ заплетено:

— Какво разбирате подѣ свобода?

— Знаете ли, какво трѣбва да направя тази вечерѣ? — отговори тя. — Да излѣза презѣ своя прозорецѣ при ябълката, да ида въ гората и да свиря.

Слизахме по една стрѣмна пѣтека, покрай една гора, въ която има винаги благоухание на свежи листа и дѣхѣ отѣ крави, които минаватѣ близо край храститѣ, за да вѣрвятѣ по сѣнка.

На края на пѣтеката имаше една колиба и едно момче седѣше предѣ нея и си играеше съ една купчинка прахѣ.

— Хей, Джони! — каза Пашиенсѣ. — Протегни си крака и покажи на този човѣкѣ где те боли.

Малкото момче разви една преврѣзка сложена на голия му и мрѣсенѣ малѣкѣ кракѣ и гордо разголи една рана.

— Не е ли злокачествена? — извика Пашиенсъ жадно и отново стегна превръзката. — Бедното малко момче! Джони, вижъ какво съмъ ти донесла!

Тя извади отъ джоба си една плоча шоколадъ, фигурата на единъ войникъ направена отъ червенъ восъкъ и вълна, и една монета отъ половинъ шилингъ.

Това бѣше едно ново нейно хрумване. По цѣлия пжтъ за въ кжци тя ми разправяше историята на семейството на малкия Джони; когато дойде до смъртъта на неговата майка, тя избухна:

— Истински позоръ, нали? А тѣ сж толкова бедни хора! По-добре щѣше да бжде това да се случеше на нѣкого друго! Азъ обичамъ беднитѣ хора, а мразя богатитѣ — надменнитѣ звѣрове.

Мисисъ Хопгудъ надничаше презъ портата, килнала^[1] шапчицата си на една страна и взела една отъ Пашиенсинитѣ котки, която се умилкваше въ полата ѝ. Като ни видѣ, тя се изправи.

— Где е дѣдо? — попита Пашиенсъ.

Старата жена поклати глава.

— Имаше ли кавга?

Мисисъ Хопгудъ извърта, извърта и най-сетне каза:

— Получила ли бѣше разрешение, мила моя? Не? О, жалко, въ такъвъ случай. Ще има да видишъ и патишъ!

Пашиенсъ тръсна глава, сграбчи котката и изтича вжтре. Азъ останахъ тамъ, устремилъ погледъ въ мисисъ Хопгудъ.

— Милата, милата! — започна да куткудячи тя. — Бедното агънце! Така да кажа, това е... — и тя изведнажъ изрече всичко: — Цѣлъ кипи отъ яростъ. Сега ще видите какво ще стане!

Тази вечеръ куражътъ ми ме напустна. Азъ прекарахъ въ брѣговата стражева станция, гдето ми дадоха хлѣбъ и сирене, и малко лошъ сайдеръ. Като се върнахъ, минахъ край кухнята. Тамъ още горѣше огънь и две фигури, призрачни въ тъмнината, пърхаха насамъ-натамъ съ сподавенъ смѣхъ, подобно на духове, които се боятъ да не бждатъ заловени въ нѣкое нечестиво дѣло. Това бѣха Пашиенсъ и мисисъ Хопгудъ; и тѣй съблазнително бѣше благоуханието на яйца и пържена шунка, и тѣ имаха такъвъ видъ на тънко наслаждение отъ това мрачно пиршество, че азъ трѣбваше да потискамъ голѣми болки, когато легнахъ гладенъ въ леглото си.

Посрѣдъ ноцъ се събудихъ и чухъ нѣщо, което ми се стори като скимтене; сетне то звучеше като вѣтъръ между дървесата, сетне заприлича на далечно дрънкане на тамбура съ силенъ припѣвъ на човѣшки гласъ. Изведнажъ всичко спрѣ — разнесоха се като ридания две продължителни жалбени ноти — и сетне настѣпи пълна тишина; и макаръ че се заслушвахъ цѣлъ часъ, или повече, не се чу вече никакъвъ звукъ...

[1] Премахнат дублиран ред и заменен с превод от английския оригинал. — Бел.ел.кор. ↑

IV

4 августъ.

... Три дена следъ като написахъ тѣзи последнитѣ думи, тукъ не се случи съсемъ нищо. Утринитѣ прекарвахъ на канарата, четейки и съзерцавайки слънчевитѣ искри като валѣха надъ морето. Тукъ е величествено съ многото бодили наоколо, съ морскитѣ орли, които се припичатъ по канаритѣ, съ яребицитѣ, които се обаждатъ въ нивята, докато сегизъ-тогизъ прелита надъ главата ми нѣкой младъ ястребъ. Следобѣдитѣ прекарвахъ въ овощната градина. Въ чифлика животътъ си тече презъ цѣлото време като обикновено — доятъ се кравитѣ, пече се хлѣбъ, Джонъ Фордъ ту излиза на езда, ту се връща, Пашиенсъ въ своята градина бере лаванда и разговаря съ ратаитѣ отъ чифлика; миризма на детелина, на крави и на сѣно; шумъ отъ кокошки, прасета и гължби, слаба бъркотия отъ гласове, глухъ тънтежъ отъ колитѣ на чифлика; а день следъ день ябълкитѣ ставатъ все по-червени.

И ето че веднажъ, миналия понедѣлникъ, Пашиенсъ бѣше изчезнала отъ изгрѣвъ слънце до залѣзъ слънце, — никой не бѣше я видѣлъ да излиза — никой не знаеше кжде е отишла. Бѣше чудно-хубавъ, необикновенъ день, небето бѣше сребърно-сиво и синьо, вѣтърътъ гонѣше облаци по небето, всички дървета въздишаха леко, въ морето имаше продължително, леко вълнение, животнитѣ бѣха неспокойни, птицитѣ мълчаха, освенъ морскитѣ орли съ тѣхния старчески смѣхъ и тѣхното котешко мяукане.

Въздухътъ бѣше малко буренъ; изглеждаше каточе бурята се носѣше надъ дюнитѣ и хълма и нахлуваше въ самата кжща, подобно на страстни звуци, които проникватъ до ушитѣ ви, когато спите. Но кой би могълъ да помисли, че отсъствието на това момиче за нѣколко часа би могло да предизвика такава суматоха! Ние бѣхме като неспокойни духове; ябълчно-червенитѣ бузи на мисисъ Хопгудъ просто каточе бледнѣеха предъ очитѣ ви. Минахъ покрай една доячка и единъ ратай, които разискваха тжпо по това съ много загрижени лица. Дори Хопгудъ, единъ изпеченъ човѣкъ съ огромни плешки, дотолкова забрави своята

невъзмутимостъ, че обюзда коня си и замина ужъ „да иде малко на ловъ за диви гжски“.

Мина дълго време, преди Джонъ Фордъ да даде да се разбере, че е разбралъ, че нѣщо не е въ редъ, но късно следъ обѣдъ го намѣрихъ седналъ, сложилъ ржце на колѣнетъ си и взирайки се право предъ себе си. Когато ме видѣ, той се изправи тежко и излѣзе.

Вечерята, когато се бѣхъ опжтилъ за брѣговата стражева станция, за да помоля да ми помогнатъ да претърсимъ канарата, Пашиенсъ се появи, вървейки така, каточели едва можеше да влачи краката си единъ следъ другъ. Бузитъ ѝ бѣха румени; тя хапѣше устнитъ си, за да сдържи сълзитъ си, които бликаха отъ умора въ очитъ ѝ.

Тя мина покрай мене презъ портата, безъ да ми каже нито дума. Страхътъ, който бѣше преживѣлъ стариятъ човѣкъ, изглеждаше да го възпира да говори. Той просто излѣзе насреща ѝ, взе лицето ѝ въ ржцетъ си, сложи върху него една продължителна цѣлувка и отмина. Пашиенсъ се тръшна на пода въ тъмния коридоръ и зарови лице въ ржцетъ си.

— Оставете ме сама! — това бѣше всичко, което казваше тя.

Следъ малко тя се изкачи съ мжка на горния етажъ. Подиръ малко мисисъ Хопгудъ дойде при мене.

— Нито дума не може да се изтръгне отъ нея — и не иска да хапне нито хапка, а пѣкъ азъ съмъ приготвила една торта — великолепна! Единъ Богъ знае каква е истината — тя поиска да ѝ дамъ ракия. Имате ли малко ракия, съръ? Хопгудъ не пие ракия, а мистъръ Фордъ не позволява да се пие нищо друго, освенъ слабо вино.

Азъ имахъ уиски.

Добрата жена грабна бутилката и изкочи навънъ, като я прегърна. Тя ми я върна наполовина изпразнена.

— Лочеше я, както коте лоче млѣко. Не се съмнявамъ никакъ, че това е силно питие. Бедното агънце, съвсемъ му се развърза езикътъ! „Азъ направихъ, това“, казваше ми тя. „Мамичко, азъ направихъ това!“ И се смѣеше като обезумѣла. А сетне, съръ, започна да плаче, и да ме цѣлува, и най-сетне ме изтика презъ вратата. Мили Боже! Какво ли е направила?...

На следния день и на втория день валѣ презъ цѣлото време. Вчера къмъ петъ часа дъждътъ престана; съ малкото конче на Хопгудъ азъ се опжтихъ за Кингсуеръ, за да ида при Данъ Трефри. Отъ всѣко дърво,

трънка и папратъ се оцеждаха дъждовни капки, а всички птички пѣха отъ дъното на душата си.

Презъ цѣлото време мислѣхъ за Пашиенсъ. Нейното отсъствие презъ оня день все още бѣше забулено въ тайна; ние все още не бѣхме престанали да се питаме какво бѣше правила тя. Има хора, които никога не порастватъ — тѣ нѣматъ право да вършатъ каквото и да било. Всѣко действие има своитѣ последици, а децата нѣматъ работа съ последици.

Данъ бѣше излѣзълъ. Вечеряхъ въ хотела и бавно поехъ върху коня за у дома. Въ дрезгавината, която се разстилаше надъ пѣтя, дветѣ страни на който можехъ да достигна съ камшика си, азъ не мислѣхъ за нищо друго, освенъ за Пашиенсъ и за нейния дѣдо; въ полумрака имаше нѣщо таково, което създаваше чудна и несигурна атмосфера.

Преди да влѣза въ двора на чифлика, бѣше станало тъмно. Две млади кучета започнаха да душатъ около мене, една сънна кокошка се подплаши и избѣга съ страшно куткудячене. Оставихъ коня въ конюшната и заобиколихъ да мина отзадъ. Подъ ябълковитѣ дървета бѣше тъмно като въ рогъ, а всички прозорци бѣха тъмни. Постояхъ малко така, всичко благоухаеше тѣй хубаво следъ дъжда!

Изведнажъ започнахъ да изпитвамъ неприятното чувство, че нѣкой ме наблюдава. Изпитвали ли сте нѣкога такова нѣщо въ тъмна нощъ? Най-сетне извикахъ:

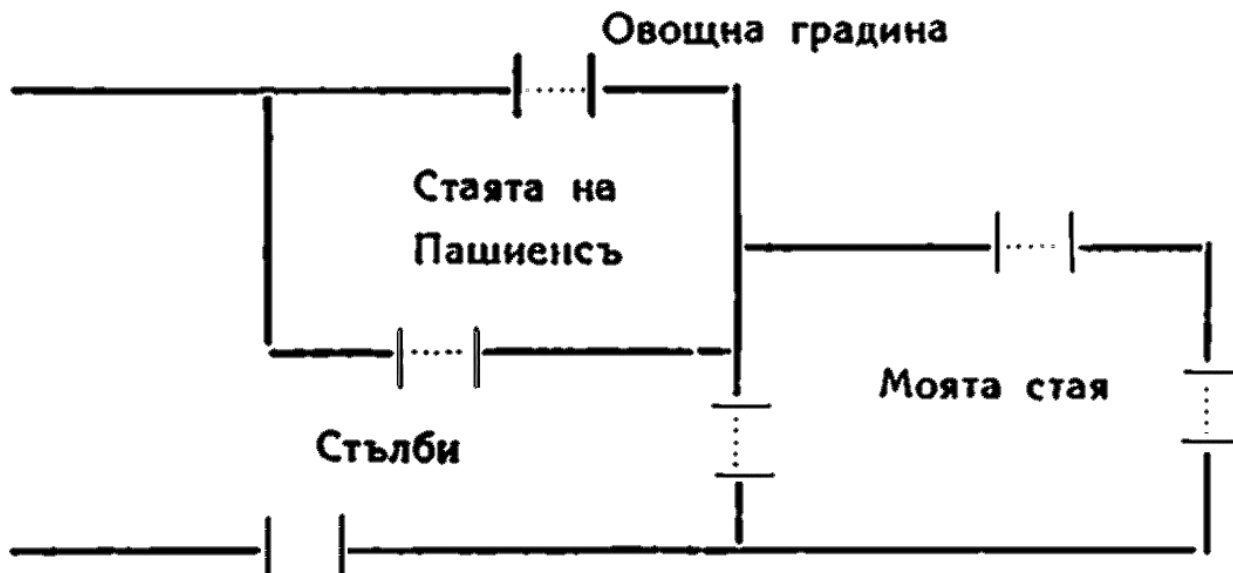
— Има ли нѣкой тамъ?

Никакъвъ звукъ! Отидохъ къмъ портата — нищо! Дърветата все още се оцеждаха съ слабъ, нѣженъ, съскащъ звукъ, — но това бѣше всичко! Заобиколихъ и излѣзохъ предъ кѣщата, влѣзохъ вѣтре, залостихъ вратата и пипнешкомъ се мушнахъ въ леглото си. Но не можахъ да заспя. Дълго време лежахъ буденъ. Най-сетне задрѣмахъ, но изведнажъ се стреснахъ и се събудихъ. Нѣкъде съвсемъ близо се дочуваше сподавенъ шепотъ на тихи гласове. Сетне спрѣ; мина една минута; изведнажъ се чу лекъ тѣтнежъ като отъ нѣщо паднало. Сkochихъ отъ леглото и изтичахъ на прозореца. Нищо — но въ далечината се дочуваше нѣщо, което приличаше на шумъ отъ стѣпки. Една кукумявка крещѣше; сетне чухъ Пашиенсъ да пѣе въ стаята си съ гласъ ясенъ като кристалъ, но съвсемъ тихо:

Плодътъ е узрѣлъ и готовъ е да падне —

О! хей-хо! — готовъ е да падне...

Изтичахъ до нейната врата и почукахъ.
(Нашитѣ врати сж така: -)

— Какво има? — извика тя.

— Какво става?

— Какво става ли?

— Какво става?

— Ха-ха-ха-ха! Лека нощ!

Сетне чухъ съвсемъ слабо какъ тя си поемаше дъхъ — силно, остро. Никакъвъ другъ отговоръ, никакъвъ другъ звукъ!

Върнахъ се въ леглото си и нѣколко часа лежахъ будень.

Тази вечеръ Данъ дойде; въ време на вечерята той подаде на Пашиенсъ единъ свитѣкъ съ ноти; бѣше ги купилъ въ Торкуей. Търговецътъ, казваше той, му казалъ, че това било „шлагеръ“.

Това бѣше една пиеса отъ Бахъ. Трѣбваше да видите какъ блестѣха очитѣ ѝ, какъ наистина треперѣха прѣститѣ ѝ, докато тя обръщаше страницитѣ една следъ друга! Странно изглежда да мисли човѣкъ за нея, че тя благоговѣе предъ олтара на Бахъ — сжщо тѣй странно, както странно би било да се мисли, че единъ младъ жребець по своя воля ще иде подъ ярема. Но това бѣше точно така, — човѣкъ винаги можеше да се излъже съ нея.

— Божествено! — казваше тя непрестанно.

Джонъ Фордъ остави ножа и вилицата си.

— Неморална работа! — промълви той и изведнажъ изгърмъ: — Пашиенсъ!

Тя трепна и вдигна погледъ, захвърли нотитъ и зае отново мѣстото си.

Презъ време на вечерната молитва, която следваше всѣка вечеръ непосредствено следъ вечерята, по лицето ѝ можеше да се прочете бунтъ. Тя си легна рано. Когато ние се вдигнахме, бѣше вече доста късно — защото Фордъ бѣше започналъ да ни разправя за своя новопоселенически животъ. Когато излѣзохме, Данъ вдигна ржка. Едно куче лаеше.

— Това е Ласъ, — каза той. — Ще събуди Пашиенсъ.

Кучето лаеше сърдито. Данъ изтича навънъ да го спре, но скоро се върна.

— Нѣкой е билъ въ овощната градина и е избѣгалъ надолу къмъ беседката.

Той се затича надолу по пѣтечката. Азъ сжщо се затичахъ, страшно смутенъ. Предъ насъ, презъ мрака, се разнасяше лаятъ на кучето. Свѣтлината на крайбрѣжната стражева станция се мѣркаше слабо. Азъ стигнахъ пръвъ на брѣга; кучето дойде веднага при мене, свило съвсемъ опашката си, сякашъ за да се извини. Чуваше се шумъ отъ гребла, които скърцаха въ своитѣ гнѣзда; не се виждаше нищо друго, освенъ пѣнеститѣ гребени на вълнитѣ. Данъ каза задъ мене:

— Никаква полза! Той е избѣгалъ.

Гласътъ му звучеше пресипнало, като гласъ на човѣкъ задавенъ отъ вълнение.

— Джорджъ, — каза той заплетено, — това е оня мошеникъ. Бихъ искалъ да му хвърля единъ куршумъ.

Изведнажъ една свѣтлина блесна въ тъмнината надъ морето, изглеждаше, че се понесе плавно напредъ и изчезна. Безъ да кажемъ нито дума повече, ние се върнахме на хълма. Джонъ Фордъ стоеше на портата неподвиженъ, безразличенъ — още нищо не бѣше му станало ясно. Азъ пошепнахъ на Данъ:

— Да оставимъ тази работа!

— Не, — каза той, — искамъ да ви покажа.

Той запали една клечка кибритъ и бавно проследи стѣпкитѣ по мократа трева въ овощната градина.

— Гледайте — ето!

Той се спрѣ подѣ прозореца на Пашиенсъ и раздвижи кибрита надѣ земята. Ясни като на дланѣ бѣха следитѣ отѣ нѣкой човѣкъ, който е скочилѣ или падналѣ. Данѣ вдигна клечката кибритѣ надѣ главата си.

— А вижте тука! — каза той.

Единѣ клонѣ на ябълковото дърво подѣ прозореца бѣше строшенѣ. Той духна и изгаси кибрита.

Можехѣ да видя бѣлкитѣ на очитѣ му, които свѣткаха като на животно.

— Оставете тази работа, Данѣ! — казахѣ.

Той се обѣрна изведнажѣ на петитѣ си и каза заплетено:

— Имате право.

Но като се обѣрна, той се намѣри изправенѣ предѣ Джонѣ Фордѣ.

Стариятѣ човѣкъ стоеше тамѣ като нѣкаква голѣма сила, потѣменѣ отѣ мрака, устремилѣ погледѣ нагоре къмѣ прозореца, сякашѣ слисанѣ. Ние не можехме да кажемѣ нито дума. Изглеждаше, че той не съзнаваше нашето присѣствие. Той се извѣрна и ни остави да стоимѣ тамѣ.

— Последвайте го! — каза Данѣ. — Последвайте го — за Бога! Това не е хубаво.

Ние го последвахме. Приведенѣ и стѣпвайки тежко, той се качи на горния етажѣ. Удари силно вратата на Пашиенсъ.

— Пустни ме да влѣза! — каза той.

Азѣ отдрѣпнахѣ Данѣ въ моята спалня. Ключѣтѣ бѣ леко обѣрнатѣ, нейната врата се отвори и тя застана на прага въ своята роба, съ свѣщѣ въ рѣка; лицето ѣ бѣше румено и тя бѣше тѣй млада, о, съ нейнитѣ кѣси, кѣдриви коси и съ нейнитѣ крѣгли бузи. Стариятѣ човѣкъ, приличенѣ на нѣкакъвѣ гигантѣ застаналѣ предѣ нея, вдигна рѣцетѣ си и ги положи върху раменетѣ ѣ.

— Какво е това? Ти... ти си имала нѣкой мѣжѣ въ стаята си?

Нейнитѣ очи не се сведоха.

— Да, — каза тя.

Данѣ изстена.

— Кой?

— Захари Пижрсѣ, — отговори тя съ гласѣ като звѣнче.

Той я разклати страшно, отпусна рѣцетѣ си, сетне ги вдигна, сякашѣ за да я удари. Тя го гледаше въ очитѣ; рѣцетѣ му се отпуснаха и

той сжщо изстена. Доколкото можехъ да видя, лицето му не трепваше.

— Азъ съмъ омжжена за него, — каза тя, чувашъ ли? Омжжена съмъ за него. Излѣзъ отъ стаята ми!

Тя пуствна свѣщъта на пода предъ краката му и трѣшна вратата предъ носа му. Стариятъ човѣкъ остана една минута като зашеметенъ, сетне заслиза пипнешкомъ по стълбата.

— Данъ, — казахъ, — вѣрно ли е това?

— Ахъ, — отговори той, — вѣрно е. Не я ли чухте?

Радвахъ се, че не можехъ да видя лицето му.

— Това е вече краятъ, — каза той най-сетне. — Сега стариятъ човѣкъ трѣбва да си помисли.

— Какво ще прави?

— Ще иде при човѣка още тази нощъ.

Той изглеждаше, че не се съмнява никакъ въ това. На единъ дѣлови човѣкъ може да се вѣрва, че познава другъ дѣлови човѣкъ.

Азъ измърморихъ нѣщо въ смисълъ, че съмъ външно лице — чудѣхъ се дали има нѣщо, съ което бихъ могълъ да помогна.

— О, — каза той бавно, — азъ не зная да съмъ сега нѣщо друго, освенъ сжщо външно лице; но азъ ще ида съ него, ако той иска да ме вземе.

Той слѣзе на долния етажъ. Нѣколко минути по-късно тѣ отездиха отъ черния дворъ. Видѣхъ ги какъ пресѣкоха линията на купитѣ сѣно, навлѣзоха въ по-тъмнитѣ сѣнки на бороветѣ, сетне тропотѣтъ отъ копита започна да отслабва въ тъмнината и най-сетне замрѣ.

Отъ това време седя тукъ въ спалнята си и ви пиша, докато свѣщъта ми почти се свѣрши. Продължавамъ да мисля какъвъ ли ще бжде краятъ на всичко това, и се упрѣквамъ за това, че не направихъ нищо. И все пакъ, какво бихъ могълъ да направя? Мжчно ми е за нея — по-мжчно ми е, отколкото бихъ могълъ да кажа. Нощъта е тѣй спокойна — не чувамъ никакъвъ шумъ. Заспала ли е тя, будна ли е, плаче ли, тържествува ли?

Вече е четири часѣтъ; бѣхъ заспалъ.

Тѣ се върнаха. Данъ лежи на моето легло. Ще се опитамъ да ви разправа неговия разказъ, колкото точно мога, съ неговитѣ собствени думи.

— Трѣгнахме съ конетѣ, — каза той, — като заобиколихме по горния пжтъ, вървейки настрана отъ пжтекитѣ, и стигнахме въ

Кингсуеръ въ единадесетъ и половина. Фериботътъ за коне бѣше престаналъ да се движи и ние направихме доста усилия, докато намѣрихме нѣкой, който да ни прехвърли насреща. Наехме единъ човѣкъ и го накарахме да ни чака, а отъ странноприемницата „Замъкътъ“ взехме една кола. Преди да стигнемъ въ Блекъ Милъ, бѣше станало почти единъ часътъ и бѣше тъмно като въ рогъ. Понеже морскиятъ вѣтъръ духаше отъ юго-изтокъ, азъ смѣтнахъ, че той трѣбва да бѣше стигналъ за единъ часъ или малко повече. Стариятъ човѣкъ съвсемъ не бѣше говорилъ съ менъ и преди да стигнемъ тукъ, азъ бѣхъ започналъ да се надѣвамъ, че въ края на краищата нѣма да намѣримъ човѣка. Накарахме коларя да отбие по пѣтя и обикаляхме доста наоколо, мжчейки се да намѣримъ колата. Тогава нѣкой извика:

— Кой е тамъ?

— Джонъ Фордъ.

— Какво желаете?

Това бѣше гласътъ на стария Пижрсъ.

— Да видя Захари Пижрсъ.

Дългиятъ прозорецъ на външната страна на терасата, на която седѣхме оня день, бѣше отворенъ и ние влѣзохме. На дъното на стаята имаше една свѣщъ и презъ нея идѣше свѣтлина. Джонъ Фордъ тръгна къмъ нея. Азъ се спрѣхъ въ тъмнината.

— Кой е оня съ васъ?

— Мистъръ Трефри.

— Нека влѣзе и той.

Азъ влѣзохъ. Стариятъ човѣкъ бѣше въ леглото, съвсемъ неподвиженъ върху своитѣ възглавници, а отъ едната му страна имаше свѣщъ; като го гледаше така, човѣкъ би помислилъ, че у него само очитѣ му сж живи. Странно бѣше да бжде човѣкъ тука съ тѣзи двама стари мжже.

Данъ се спрѣ, изглеждаше да се услушва, сетне тръгна навжсень.

— Седнете, господа, — каза стариятъ Пижрсъ. — За какво може да искате да видите моя синъ?

Джонъ Фордъ помоли да бжде извиненъ, ималъ да каже нѣщо, каза той, което не търпѣло отлагане.

Двамата бѣха много вежливи единъ къмъ другъ, — промълви Данъ...

— Не желаете ли да му предадете чрезъ мене своето съобщение?
— каза Пижрсь.

— Това, което имамъ да кажа на вашия синъ, е отъ личенъ характеръ.

— Азъ съмъ неговъ баща.

— Азъ съмъ дѣдо на своето момиче и неговъ единственъ настойникъ.

— Ахъ! — промълви стариятъ Пижрсь. — Дъщерята на Рикъ Войсей?

— Искамъ да видя вашия синъ.

Стариятъ Пижрсь се усмихна. Странна бѣше неговата усмивка, нѣкаква подигравателна гримаса.

— Човѣкъ никога не може да каже где може да е Захъ, — каза той.
— Вие мислите, че искамъ да го скрия. Не сте правъ; Захъ може да се грижи самъ за себе си.

— Вашиятъ синъ е тукъ! — каза Джонъ Фордъ. — Азъ зная!

Стариятъ Пижрсь ни отправи единъ много особенъ погледъ.

— Вие идвате въ къщата ми като крадци презъ нощта, — каза той, — и ме обвинявате въ лъжа, така ли?

— Вашиятъ синъ се е вмъкналъ въ стаята на моето дете като крадецъ презъ нощта; затова именно искамъ да го видя.

Тогава, каза Данъ, настѣпи дълго мълчание. Най-сетне Пижрсь каза:

— Не разбирамъ. Мошенически ли е постѣпилъ?

Джонъ Фордъ отговори:

— Той се е оженилъ за нея, иначе — Бога ми! — щѣхъ да го убия!

Стариятъ Пижрсь изглеждаше да обмисля всичко това, безъ да се помръдне никакъ върху възглавницитѣ си.

— Вие не познавате Захъ, — каза той. — Мжчно ми е за васъ, а мжчно ми е и за дъщерята на Рикъ Войсей. Но вие не познавате Захъ.

— Съжалявамъ! — изрева Джонъ Фордъ. — Той е похитилъ моето дете и азъ ще го накажа.

— Ще го накажете! — извика стариятъ Пижрсь. — Ние не понасяме наказания. Никой въ моето семейство!

— Капитане Дженъ Пижрсь, както е вѣрно, че стоя сега тука, така е вѣрно, че вие и вашето семейство ще си получите наказанието отъ Бога.

Стариятъ Пижрсъ се усмихна.

— Мистъръ Джонъ Фордъ, това може и да стане. Но както е вѣрно, че азъ лежа сега тука, така е вѣрно, че ние нѣма да получимъ наказанието си отъ васъ. Вие не можете да ни накажете, освенъ ако ни накарате да почувствуваме наказанието, а това не можете да направите.

И това бѣше вѣрно!

Данъ пакъ продължи:

— Вие не искате да ми кажете где е вашиятъ синь!

На стария Пижрсъ дори окото не трепна.

— Не искамъ! — каза той. — А сега можете да си идете. Азъ лежа тука, единъ самотенъ старъ човѣкъ, безъ да мога да се ползувамъ отъ краката си, нощъ следъ нощъ, при отворена кжща; всѣки разбойникъ може да влѣзе тука; мислите ли, че се боя отъ васъ?

Ние бѣхме бити — и излѣзохме, безъ да кажемъ нито дума. Но този старъ човѣкъ... азъ бѣхъ мислилъ много за него — на деветдесетъ и две години и да лежи тука... Какъвто и да е билъ той, — а хората разправятъ странни работи за него, — какъвто и да е неговиятъ синь, той е истински мжжъ. Работата не бѣше тамъ, че той бѣше казалъ точно това, нито пъкъ имаше нѣщо, отъ което да се боя точно тогава, но все пакъ нѣкакъ си мислѣхъ все за този старъ човѣкъ, който лежеше тамъ. Азъ дори и не бихъ искалъ да видя нѣкой въ по-добро положение...

Следъ тѣзи думи ние продължихме да седимъ безмълвно. Навънъ свѣтлината започна да се провира презъ листата. Чуваха се всевъзможни шумолещи звуци, каточе свѣтътъ се обръщаше въ леглото си.

Изведнажъ Данъ каза:

— Той ме измами. Азъ му платихъ, за да се махне и да я остави сама. Мислите ли, че е заспала?

Той не отправяше зовъ за съчувствие, на всѣко съжаление би погледналъ като на обида; но той понасяше тежко това.

— Уморенъ съмъ като куче, — каза той най-сетне и легна да спи на леглото ми.

Сега е вече чистъ бѣлъ день; азъ сжщо съмъ уморенъ като куче...

V

Събота, 6 августъ.

... Подкачамъ разказа отъ тамъ, гдето бѣше свършилъ вчера...

Данъ и азъ тръгнахме, щомъ успѣхме да накараме мисисъ Хопгудъ да ни даде кафе. Старата жена бѣше по-недовѣрчива, по-нерешителна, по-нападателна, отколкото я бѣхъ виждалъ, когато и да било по-рано. Тя бѣше явно неразположена. Хопгудъ, който „не спѣлъ“ — и сигурно не е спалъ, ако хъркането може да бжде нѣкакъвъ критерий! — бихъ извикалъ презъ нощта:

— Слушай! Тропотъ отъ конски копита!

Дали сме го чули? И кжде сме щѣли да вървимъ сега? Било много рано за заминаване, и то безъ закуска! Хопгудъ билъ казалъ, че щѣло да има буря. Мисисъ Пашиенсъ още не била започнала да свири на цигулката си, а мистъръ Фордъ билъ още въ стаята си. Не било ли...? Нѣмало ли да има...?

— Ха, ето и една лѣтна дървеница! Още е малко рано за тѣхъ.

Чудно ми бѣше какъ улавяше тя всички такива създания, когато азъ неможехъ дори да ги видя. Тя я стисна разсѣяно между палеца и показалеца си и започна да търси друга. Дълго време преди тя да бѣше успѣла въ усилията си, ние бѣхме изсърбали кафето си и тръгнахме. Но когато се качихме вече на конетѣ и потеглихме, тя изтича следъ насъ, държейки високо политѣ си съ дветѣ си ржце, вдигна своитѣ стари очи, които бѣха свѣтли и загрижени всрѣдъ своята мрежа отъ ситни бръчици, и каза:

— Не ви ли е мжно за нея?

Едно вдигане на раменетѣ бѣше цѣлиятъ отговоръ, който получи тя. Ние заездихме по пжтекитѣ; презъ мръсни фермерски дворища, пълни съ калъ и прасета, съ мръсна слама, съ фермери съ хубаво избръсната горна устна и съ бакенбарди чакъ подъ брадичката; покрай житни нивя, въ които пѣха чучулиги. Нагоре или по нанадолнище, ние не дръпнахме юздитѣ, докато не стигнахме предъ хотела на Данъ.

Предъ насъ блестѣше рѣката подъ една мъгла, въ която грѣеше джгата и се отразяваше всѣка сѣнка. Изглеждаше да има сродство между небето и земята. Никога не съмъ виждалъ извънъ Девонъ това особено нѣжно единство. И всѣки корабъ, безразлично дали е стариненъ или модеренъ, когато плуваше по тѣзи бледи води, имаше видъ на приказенъ корабъ. Високитѣ зелени гори, червената прѣстъ, бѣлитѣ кѣщи — всичко бѣше разтопено въ една опалена мъгла. Валѣше дъждъ, но слънцето въпрѣки това грѣеше задъ облацитѣ. Чайки се стрелкаха край насъ — като духове на старитѣ алчни пѣтешественици по море.

Бѣхме казали на нашитѣ двама лодкари да ни откаратъ на „Пѣстрата чародейка“! Тѣ потеглиха съ голѣма решителностъ, но по едно време се облекнаха на своитѣ лопати.

— Пѣстрата чародейка ли казахте? — попита единиятъ вежливо.
— А какъ е сѣщинското име на кораба?

Това бѣха истински западняци! Никога не ви казватъ „не“, никога неизпускатъ никой изгоденъ случай, никога не казватъ, че не знаятъ нѣщо или че не могатъ да направятъ нѣщо — независимостъ, любезностъ и погледъ устременъ винаги къмъ главната изгода. Ние казахме името на Пижрсъ.

— Капитанъ Захари Пижрсъ!

Тѣ си размѣниха погледи, въ които се четѣше донѣкъде веселостъ, донѣкъде възхищение.

— „Слънчогледътъ“, искате да кажете. Това е името на кораба. Да живѣе „Слънчогледътъ“!

Когато се качвахме на парахода, чухъ одного отъ тѣхъ да казва:

— „Пѣстрата чародейка“! Това е наистина подходящо име — гиздаво име, точно за него!

Тѣ се смѣеха, докато се качвахме на кораба.

Старшиятъ матрозъ на „Слънчогледа“, или „Пѣстрата чародейка“, или както вече се наричаше параходътъ, ни посрещна на борда. Това бѣше единъ високъ младъ момъкъ по ржкави, обгорѣлъ отъ времето до корена на косата си, съ жилести татуирани рѣце, съ сиви очи, зачервени по краищата отъ взирание въ времето.

— Капитанътъ е на борда, — каза той. — Ние сме доста заети, както виждате. Хайде, заловете се съ нѣкаква работа, негодяи! — извика той на двама души, които не правѣха нищо.

По цѣлия корабъ матрози влачеха, нареждаха и трупаха товаръ.

— Днесъ е петъкъ. Въ вторникъ заминаваме, ако имаме късметъ. Моля, вървете следъ мене.

Той ни поведе надолу къмъ една тъмна дупка, която наричаше салонъ.

— Името ви? Какво? Вие ли сте мистъръ Трефри? Тогава ние сме съдружници.

Младежка веселостъ се изписа на лицето му.

— Гледайте тука, — каза той. — На васъ мога да покажа нѣщо.

И той отключи вратата на една кабина. Изглеждаше, че тамъ нѣма нищо друго, освенъ единъ грамаденъ кжсъ бризентъ, който се спущаше, издутъ, отъ единъ високъ купъ сандъци. Той го отметна. Най-долниятъ сандъкъ бѣ отмѣстенъ и на негово мѣсто се показа грозното тѣло на една демонтирана картечница.

— Шестъ такива събрахъ, — пошепна той съ престорена тайнственостъ, презъ която прозираше неговата туземна откровеностъ. — Точно сега тѣ струватъ тамъ, кждето отиваме, толкова злато, колкото тежатъ. Така казва капитанътъ. Натоварихме и цѣлъ купъ пушки и сума муниции. Една частъ отъ тѣхъ той даде на мене. Това е по-хубаво, отколкото да ми плаща нѣкаква заплата или да трѣбва да се разправямъ съ пасажери по борда. Бѣхъ решилъ вече да изоставя този моряшки занаятъ и да се заловя съ садене на захарно цвекло, когато се натъкнахъ на капитана. Чуденъ човѣкъ е този капитанъ! Ще ида да му кажа, че сте дошли. Цѣла нощъ го нѣмаше. Дойде, едвамъ когато удари четири часътъ. Легналъ е да си подрѣмне сега, но нѣма да се сърди, като е за васъ.

Той излѣзе. Чудѣхъ се кои качества на Захари Пижрсъ привличатъ толкова много единъ такъвъ морякъ, единъ отъ ония типични момци, които винаги горятъ отъ желание да прострелятъ нѣколцина негри и които винаги сж откровени и млади.

Той се върна съ ржце пълни съ бутилки.

— Какво ще пиете? Капитанътъ ще дойде следъ мъничко. Извинете, че трѣбва да се кача на палубата. Ние сме сега толкова много заети!

И следъ петъ минути Захари Пижрсъ дойде. Той не направи никакъвъ опитъ да си стиснемъ ржцетѣ, заради което азъ

почувствавахъ уважение къмъ него. Лицето му изглеждаше морно и по-предизвикателно, отколкото обикновено.

— Е, господата? — каза той.

— Дойдохме да попитаме какво смѣтате да правите, — каза Данъ.

— Не предполагамъ, — отговори Пиърсъ, — че това може да бжде ваша работа.

Малкитѣ очи на Данъ блеснаха като очитѣ на разгнѣвенъ глиганъ.

— Вие получихте отъ мене петстотинъ лири, — каза той. — Защо, мислите, ви ги дадохъ?

Захари хапѣше прѣститѣ си.

— Това не ме интересува, — каза той. — Азъ заминавамъ въ срѣда. Вашитѣ пари сж сигурни.

— Знаете ли какво мисля за васъ? — каза Данъ.

— Не — и по-добре ще бжде да не ми казвате! — Сетне у него настѣпи една отъ неговитѣ специфични промѣни и той се усмихна: — Все пакъ, както обичате.

Лицето на Данъ потъмнѣ съвсемъ.

— Дайте ми ясенъ отговоръ, — каза той. — Какво смѣтате да правите съ нея?

Захари го погледна изотдолу подъ вежди.

— Нищо.

— Нима сте толкова голѣмъ мошеникъ да отречете, че сте се оженилъ за нея?

Захари го погледна хладно:

— Съвсемъ не, — каза той.

— Защо, за Бога, направихте това?

— Вие нѣмате монополъ да се поставяте въ положението на съпругъ, мистъръ Трефри.

— Да поставите едно дете въ това положение! Нима вие нѣмате сърдце на мжжъ? За какво идвате крадишкомъ презъ ноцѣта? За Бога! Не знаете ли, че сте извършили едно звѣрско дѣло?

Лицето на Захари потъмнѣ, той стисна песници. Следъ това каточе затвори въ себе си своя гнѣвъ.

— Вие искахте да ви я оставя на васъ, — каза той подигравателно. — Азъ ѣ дадохъ своето обещание, че ще я взема съ

себе си въ Мароко и въ срѣда ние щѣхме да заминемъ съвсемъ спокойно, ако вие не бѣхте дошли и подушили цѣлата работа съ своето проклето куче. Сланината падна въ огъня! Сега нѣма причина, поради която би трѣбвало да я взема съ себе си. Азъ ще се върна като богатъ човѣкъ при нея или изобщо нѣма да се върна.

— А между това? — намѣсихъ се азъ.

Той се обърна къмъ мене съ примирителенъ видъ.

— Азъ бихъ я взелъ съ себе си, за да избѣгна скандала, — наистина бихъ я взелъ, — но не е моя вината за това, че цѣлата работа се разбра. Азъ започвамъ една рискована работа. Ако я взема съ себе си, това може да развали цѣлата работа; то ще съсипе нервитѣ ми. То не е хубаво за нея.

— А какво ще бѣде нейното положение, — казахъ азъ, — следъ като вие заминете? Мислите ли, че тя щѣше да се омжжи за васъ, ако знаеше, че ще я изоставите така? Вие трѣбваше да изоставите тази работа. Вие я похитихте. Тя е още дете!

Тръпки преминаха по лицето му; това показваше, че той страдаше.

— Оставете тази работа! — настояхъ азъ.

— Въ нея съмъ вложилъ и последната си стотинка, — въздъхна той. — Тукъ е щастието ми за цѣлъ животъ.

Той ме гледаше колебливо, умолително, сякашъ за пръвъ пжтъ презъ живота му проблесваше предъ него тази дилема за последици, които неговиятъ характеръ никога не признава. Мислѣхъ, че той бѣше наклоненъ да отстъпи. Изведнажъ, за мой ужасъ, Данъ изрева:

— Дръжте се като мжжъ!

Пижрсъ извърна глава.

— Нѣмамъ никаква нужда отъ вашитѣ съвети, — каза той. — Не желая да ми бѣде диктувано.

— Докато съмъ живъ, — каза Данъ, — вие ще трѣбва да отговаряте предъ мене за начина, по който се държите съ нея.

Захари се усмихна.

— Виждате ли тази муха? — каза той. — Е, добре! На васъ обръщамъ сжщо толкова малко внимание, колкото и на нея. — И той прогони мухата отъ своитѣ бѣли панталони. — Сбогомъ...

Благороднитѣ моряци, които караха нашата лодка, потеглиха весело къмъ брѣга, но ние едвамъ бѣхме тръгнали, когато пороенъ

дъждъ се излѣ надъ кораба, който изглеждаше каточе изчезва, оставяйки предъ очитѣ ми фигурата на помощника на капитана, който размахваше надъ перилата на палубата своята фуражка, привелъ надъ насъ своето обрулено отъ вѣтъра младо лице, усмихнатъ, смѣль и любезенъ.

Стигнахме на брѣга наквасени до кости, ядосвайки се сами на себе си и единъ на другъ. Сърдито се опжтихъ за у дома си.

Когато минавахъ, ездейки, край една овощна градина, една ябълка, отбрулена отъ дъждовната буря, тупна на земята.

*„Плодътъ е узрѣль и готовъ е да падне —
О! хей-хо! — готовъ е да падне.“*

Взехъ решение да си стегна багажа и да замина. Но има нѣкаква необикновена, нѣкаква притегляща привлѣкателностъ въ всичко това. Ако не познавате хората, всичко това може да ви изглежда само обикновена глупостъ. Но не е доброто, очевидното, полезното, което запленива като съ магия нашия животъ. То е смѣшното, едвамъ видимото, тайнственото за добро или за лошо.

Когато ездѣхъ вече нагоре къмъ чифлика, слънцето бѣше наново изгрѣло. Жълтиятъ сламенъ покривъ блестяше презъ дървесата и изглеждаше каточе приютява подъ себе си щастие и добри вести.

Самъ Джонъ Фордъ ми отвори вратата.

Той започна съ едно извинение, което ме направи да се чувствувамъ повече отъ всѣки другъ пжтъ като натрапникъ. Сетне той каза:

— Още не съмъ говорилъ съ своята племенница — чакахъ да видя Данъ Трефри.

Той бѣше сериозенъ и съ печаленъ погледъ, като човѣкъ, на чиито плешки тежи бремето на голѣма скръбъ. Изглеждаше каточе не е спалъ; дрехитѣ му бѣха въ безпорядкъ, той не бѣше си събличалъ дрехитѣ, струва ми се. Но Джонъ Фордъ не е човѣкъ, къмъ когото можете да изпитвате съжаление. Чувствувахъ, че бѣхъ си позволилъ твърде голѣма свобода, като изобщо бѣхъ се запозналъ съ този случай. Когато му разправихъ кжде бѣхме ходили, той каза:

— Много мило е отъ ваша страна, че сте си създали такова безпокойство. Какъ можа да се случи на васъ това! Но щомъ като е трѣбвало да станатъ такива нѣща... — Той направи единъ жестъ, който издаваше ужасъ. Правѣше впечатление на човѣкъ, чиято гордостъ се бори съ нѣкаква смъртна обида. Изведнажъ той попита:

— Казвате, че сте го видѣли? И той призна тази женитба? Даде ли нѣкакво обяснение?

Опитахъ се да обясня гледището на Пижрсь. Предъ този старъ човѣкъ съ неговата непоколебима воля и чувство за дългъ азъ се чувствувахъ така, каточе представлявамъ интереситѣ на Захари и трѣбва да му осигуря справедливо третиране.

— Чакайте да разбере, — каза той най-сетне. — Той я е похитилъ, казвате, за да бжде сигурень; а следъ две седмици я изоставя...

— Той казва, че има намѣрение да я вземе...

— Вѣрвате ли това?

Преди да мога да отговоря, видѣхъ, че Пашиенсь стоеше на стъклената врата. Колко време е била тамъ, не зная.

— Вѣрно ли е, че иска да ме остави тука? — извика тя.

Можехъ само да кимна съ глава.

— Лично вие чухте ли това?

— Да.

Тя тупна съ кракъ.

— Но той обеща! Той обеща!

Джонъ Фордъ се опжти къмъ нея.

— Не се докосвай до мене, дѣдо! Азъ мразя всички! Оставете го да прави каквото иска, не ме е грижа!

Лицето на Джонъ Фордъ стана съвсемъ сиво.

— Пашиенсь, — каза той, — искашъ ли да ме оставишъ да страдамъ толкова много?

Тя гледаше право въ насъ и каза остро:

— Каква полза има отъ това, да си разправяме приказки? Ако това те кара да страдашъ, не мога да помогна.

— Какво си мислила, че ще намѣришъ, като заминешъ отъ тука?

Тя се засмѣ.

— Да намѣря? Не зная — нищо. Въ всѣки случай, нѣма да бжда удушена. Предполагамъ, че сега ще ме затворишъ горе, защото съмъ

слабо момиче, не съмъ силна като мъжетѣ.

— Чакай! — каза Джонъ Фордъ. — Азъ ще го накарамъ да те вземе!

— Ти нѣма да направишъ това! — извика тя. — Азъ нѣма да те оставя да го направишъ. Той е свободенъ да прави каквото си иска. Той е свободенъ, — казвамъ на всички васъ, на всѣкиго, — свободенъ е!

Тя мина бързишкомъ презъ стъклената врата и изчезна.

Джонъ Фордъ направи таково движение, каточе бѣше останалъ безъ почва подъ краката си. Оставихъ го тамъ.

Отидохъ въ кухнята, гдето Хопгудъ седѣше предъ масата, ядейки хлѣбъ и сирене. Като ме видѣ, той се изправи и много любезно ми поднесе малко студенъ беконъ и една чаша бира.

— И безъ това искахъ да ви видя, съръ, — каза той между хапкитѣ си. — Днесъ въ цѣлата къща е тревожно. Старата се безпокои за мисъ Пашиенсъ. Младитѣ момичета днесъ сж странни създания, — той избърса съ ржкава си своитѣ широки, твърди устни и си напълни лулата, — особено когато това е въ кръвта имъ. Стариятъ Рикъ Войсей бѣше човѣкъ конте; и мисисъ Войсей, и тя сжщо, бѣше хубава дама, но, — и като премѣташе смукалото на лулата си отъ единия жгълъ на устата си въ другия, добави: — Тя бѣше истинска лисица.

Хопгудъ е добъръ човѣкъ и мисля, че е толкова благъ, колкото строгъ изглежда, но не е отъ ония хора, съ които човѣкъ може да говори върху такива въпроси. Качихъ се на горния етажъ и започнахъ да си стѣгамъ багажа, но следъ малко оставихъ това, за да се заловя за една книга и не зная какъ съмъ заспалъ.

Когато се събудихъ, погледнахъ часовника си; бѣше петъ часътъ. Бѣхъ спалъ четири часа. Единъ единственъ лжчъ се плзгаше презъ стаята отъ единия прозорецъ до другия, и се дочуваше студениятъ звукъ отъ капещо въ ведрата млѣко. Следъ това изведнажъ се чу тревоженъ шумъ и се раздадохъ тежки стѣпки.

Отворихъ вратата на стаята си. Хопгудъ и единъ пазачъ отъ брѣговата стражева станция носѣха бавно нагоре по стълбитѣ Пашиенсъ. Тя лежеше неподвижно на ржцетѣ имъ, лицето ѝ бѣше побѣло отъ дрехата ѝ, на челото ѝ имаше рана и две-три капки засъхнала кръвь. Ржцетѣ ѝ бѣха скопчени и тя бавно свиваше и изправяше прѣститѣ си. Когато се изкачиха съ нея на най-горното стѣпало, тя отвори устнитѣ си и каза задъхано:

— Така е добре. Не ме сваляйте. Не мога да понасямъ това.

Тѣ отминаха нататъкъ и, съ слаба усмивка въ очитѣ си, тя ми каза нѣщо, което не можахъ да доловя. Вратата бѣ затворена и възбудениятъ шепотъ започна отново. Почакахъ да излѣзатъ мжжетѣ и спрѣхъ Хопгудъ. Той избърса потѣта отъ челото си.

— Бедното младо създание! — каза той. — Паднала — отъ скалата надолу — така, по гърба си — пазачътъ я видѣлъ — и сетне я вдигнали. Богъ да ѝ е на помощъ, може би не се е наранила много. А мистъръ Фордъ не знае! Азъ отивамъ за докторъ.

Трѣбваше да се чака единъ часъ или повече, докато дойде докторътъ; единъ младъ човѣкъ; почти момче. Той изглеждаше много сериозень, когато излѣзе отъ стаята ѝ.

— Старата жена тука — обича ли я? Гледа ли я добре?... Привързана е като куче къмъ нея? Добре! — Не зная — не мога да кажа нищо положително. Боя се, че е грѣбначния стълбъ, може да трѣбва да измѣня мнението си. Такова смѣло момиче! Кажете на мистъръ Фордъ да повика най-добрия лѣкаръ, когото може да намѣри въ Торкуей — тамъ има единъ мистъръ С... — Утре сутринята първата ми работа ще бжде да дойда тукъ. Внимавайте да лежи съвсемъ неподвижно. Оставихъ едно срѣдство за сънь; тази нощъ тя ще има треска.

Най-сетне Джонъ Фордъ дойде. Бедниятъ старъ човѣкъ! Колко ли много му е струвало това, че не искаше да иде при нея отъ страхъ да не я направи да се вълнува! Колко пжти презъ следнитѣ нѣколко часа го чувахъ да идва до най-горното стѣпало на стѣлбата; чувахъ неговото тежко, задъхано дишане, неговитѣ въздишки; чувахъ и заглѣхващия шумъ отъ стѣпкитѣ му, които се връщаха! Къмъ единадесетъ часа, точно когато се канѣхъ да си легна, мисисъ Хопгудъ се изправи на вратата ми.

— Моля елате, съръ, — каза тя. — Тя пита за васъ. Иска да ви види. Странно изглежда това, нали? — Една сълза се търкулна по бузата на старата жена. — Моля, елате. Това ще бжде лошо за нея, може би, но не мога — иначе тя ще се тревожи.

Влѣзохъ на прѣсти въ нейната стая. Тя лежеше по грѣбъ върху своитѣ възглавници и дишаше бързо съ полузатворени очи. Нищо не показваше, че тя бѣше искала да ме види или дори че знаеше, че съмъ въ стаята. Фитилтъ на свѣщъта, поставена отстрана до леглото, бѣше

станалъ съвсемъ кжсъ и даваше много слаба свѣтлина. Вратата и прозорецътъ бѣха отворени и въпрѣки това не ставаше течение и малкиятъ пламъкъ горѣше съвсемъ спокойно и хвърляше върху тавана едно слабо жълто петно. Презъ широкия, четвъртитъ прозорець ябълковитѣ клони се очертаваха въ черни ивици, които никога не се помръдваха. Бѣше твърде тъмно и нѣщата не можеха да се виждатъ ясно. До долния край на леглото имаше една ракла и на нея бѣше седнала мисисъ Хопгудъ движеше устнитѣ си така, каточе говорѣше. Примѣсени съ полу-мухълестия дѣхъ на старината, разнасяха се и други миризми — на резеда, на ябълки и на нѣкакъвъ сладко-благоуханенъ сапунъ. На пода нѣмаше килимъ и нѣмаше нито единъ едничккъ тъменъ предметъ, освенъ цигулката, която висѣше на единъ пиронъ надъ леглото. Единъ малкъ, кржгълъ часовникъ тикъ-такаше тържествено.

— Защо не искате да ми дадете това лѣкарство, госпожа? — каза Пашиенсъ съ слабъ, остъръ гласъ. — Искамъ да спя.

— Имате ли силни болки? — попитахъ.

— Разбира се, имамъ; по цѣлото тѣло.

Тя извърна лицето си къмъ мене.

— Вие мислите, че съмъ направила нарочно това, но не сте правъ. Ако имахъ намѣрение да го направя, щѣхъ да го направя по-добре. Нѣмаше да имамъ тѣзи страшни болки. — Тя сложи прѣститѣ си върху очитѣ си. — Ужасно е да се оплаква човѣкъ! Но болкитѣ сж тѣй силни! Но сега нѣма вече... азъ обещавамъ.

Тя взе съ благодарность лѣкарството за сънь и на лицето ѝ се изписа изразъ като на дете, което е било напудрено.

— Колко време, мислите, ще мине, преди да мога пакъ да свиря? О! Азъ забравихъ — има други нѣща, за които трѣбва да мисля. — Тя протегна ржката си къмъ мене. — Погледнете прѣстена ми. Омжжена съмъ — не е ли смѣшно това? Ха-ха! Никой никога нѣма да разбере това — и то е сжщо смѣшно! Бедниятъ мой дѣдо! Виждате, не е имало никаква друга причина — само азъ съмъ си причината. Това е едничката причина, поради която ви разправямъ сега. Госпожата е тука, но тя не влиза въ смѣтката. Защо не влизате въ смѣтката, госпожо?

Треската се борѣше срещу лѣкарството за сънь. Тя бѣше отметнала отъ шията си завивкитѣ си и отъ време на време вдигаше

малко слабата си ржка, каточе това я облекчаваше; очитѣ ѝ бѣха станали широки и невинни като на дете; свѣщъта сжщо бѣше се разпалила и свѣтѣше ясно.

— Никой не бива да разправя на него — съвсемъ никой; обещаите!... Ако не бѣхъ се подхлъзнала, щѣше да бжде съвсемъ друго. Какво щѣше да се случи тогава? Вие не можете да кажете; и азъ не мога — това е смѣшно! Мислите ли, че съмъ го обичала? Никой не се жени безъ любовь, не е ли така? Не съвсемъ безъ любовь, искамъ да кажа. Но вие виждате, че азъ искахъ да бжда свободна, той каза, че ще ме вземе; а сега ме изостави следъ всичко това! Азъ не искамъ да бжда изоставяна, не мога! Когато отидохъ на канарата — на оня край, гдето расте точно отдолу бръшлянътъ — право подъ мене бѣше морето. И азъ мислѣхъ да се хвърля долу и всичко щѣше да утихне. И азъ се изкачихъ на една издадина, оттамъ изглеждаше по-лесно, но бѣше толкова високо и азъ поискахъ да се върна обратно; и тогава кракътъ ми се подхлъзна; и сега всичко е само болки. Човѣкъ не може да мисли много, когато има болки.

По очитѣ ѝ виждахъ, че тя отпаднаше.

— Никой не може да ви изтръгне — отъ васъ самия. На него не бива да се казва — не дори — азъ не — не искамъ — да си отивате, защото...

Но очитѣ ѝ се затвориха и тя се отпусна и заспа.

На сутринята изглеждаше, че хората не можеха да разбератъ дали е по-добре или по-зле...

VI

Вторникъ, 9 августъ.

Повече изглежда, че сж минали три седмици, нежели три дена, откато пиша. Въ къща, гдето има болни, времето минава бавно!... Лѣкаритѣ бѣха тука тази сутринь, тѣ ѝ даватъ четиридесетъ часа. Нито една дума на оплакване не се изтръгна отъ устнитѣ ѝ, откато тя узна... Ако я видѣхте, мжчно бихте помислили, че е болна; бузитѣ ѝ не бѣха имали време да повѣхнатъ или да изгубятъ цвѣта си. Нѣма много болки, а едно бавно, пълзящо вцепенение... Желанието на Джонъ Фордъ бѣше да ѝ бжде казано. Тя само извърна главата си къмъ стената и въздъхна; сетне се обърна къмъ бедната стара мисисъ Хопгудъ, която обичаше отъ дъното на душата си:

— Не плачете, госпожо, не искамъ и да зная.

Когато си излѣзоха, тя поиска цигулката си. Накара да я държатъ предъ нея и потегли лжка надъ струнитѣ, но звукитѣ, които се изтръгнаха, бѣха тѣй колебливи и несигурни, че тя отпусна лжка и се задави въ хълцане. Следъ това не се чу вече каквато и да било жалба или стенание...

Но да се върнемъ назадъ. Въ недѣля, въ деня следъ като бѣхъ писалъ последния пжтъ, като се връщахъ отъ разходка, срещнахъ едно малко момче, което издаваше жални звуци съ една малка свирка.

— Елате, — каза то, — госпожицата желае да ви види.

Отидохъ въ стаята ѝ. Сутриньта тя бѣше изглеждала по-добре, но сега имаше крайно изтощень видъ. Въ ржката си държеше едно писмо.

— Това е, — каза тя. — Струва ми се, че не го разбирамъ. Той иска отъ мене да направя нѣщо, но азъ не мога да мисля и усѣщамъ странно очитѣ си. Прочетете ми го, моля.

Писмото бѣше отъ Захари. Прочетохъ ѝ го на нисъкъ гласъ, защото мисисъ Хопгудъ бѣше въ стаята и плетѣше, но очитѣ ѝ бѣха непрестанно устремени къмъ Пашиенсъ. Следъ като го прочетохъ, тя ме накара да го прочета още веднажъ и още веднажъ. Най-първо тя изглеждаше зарадвана, почти развълнувана, сетне на лицето ѝ се

изписа уморенъ, безразличенъ изразъ, и преди да бѣхъ свършилъ третия пѣтъ четенето, тя бѣше заспала.

Това бѣше едно забележително писмо, което изглеждаше да поставя човѣкъ въ благоприятна свѣтлина предъ очитѣ ви. Пѣхнахъ го подъ прѣститѣ ѝ на покривката и излѣзохъ. Любопитството ме заведе на канарата, отъ кждето тя бѣше паднала. Намѣрихъ оная точка на скалата, гдето се виеше брѣшлянътъ. Издадината, на която тя се бѣше покатерила, бѣше малко надѣсно отъ мене — едно страховито мѣсто. То показваше ясно какви безумни чувства трѣбва да сж я подтиквали! На задната страна имаше една наполовина пожъната нива съ една ивица макове и съ роякъ лѣтни насѣкоми, които пълзѣха и хвърчеха; въ непожънатата частъ на нивата единъ пѣдпѣдѣкъ непрестанно се обаждаше. Небето бѣше синьо до самия рѣбъ на хоризонта, морето бѣше чудно-хубаво подъ тази черна дива канара порѣсена тукъ-тамъ съ червено. Надъ стрѣмнини и падини по полето голѣми бѣли облаци висѣха низко надъ земята. Тукъ нѣма строги небеса като надъ източното крайбрѣжие, а винаги сѣнни, нѣжно заоблени облаци, пълни съ леки движения и промѣни. Пасажи отъ писмото на Захари Пижрсь продължаваха да се отронватъ отъ устнитѣ ми. Въ края на краищата, той бѣше такъвъ човѣкъ, какъвто го бѣха направили неговото родно мѣсто, и животътъ, и кръвта. Безполезно е да се очаква идеализъмъ тамъ, гдето въздухътъ е мекъ и нѣщата даватъ приятна гледка (идеалистътъ расте тамъ, гдето може да създаде красота или удобства за себе си); безполезно е да се очаква чувство на законностъ и редъ у единъ човѣкъ, чиито дѣди въ течение въ хиляди години денемъ и нощемъ сж сновѣли по морето — по морето пълно съ своитѣ обещания за непознати нѣща, никога едно и сжщо, робъ на своитѣ импулси. Човѣкътъ е подражателно животно...

„Животътъ е достатъчно тежъкъ, — бѣше писалъ той, — ако не си позволява човѣкъ известна свобода. Не сжди твърде строго за мене! Нима ще те направя по-щастлива, като те повлѣка въ една опасностъ? Ако успѣя, ти ще бждешъ богата жена; но плановѣтъ ми ще пропаднатъ, ако ти си съ мене. Когато те гледамъ, това ме разнѣжва. Когато е на море, човѣкъ блѣнува за всички хубави нѣща на сушата, блѣнува за полскитѣ цвѣтя, за меда — а ти си като тѣхъ; блѣнува за ябълковитѣ дървета и за тревата въ овощната градина — а ти си като

тѣхъ; понѣкога просто лежи по грѣбъ и си желае — а ти си такава, повече отъ всички други си такава“...

Спомнямъ си, че когато четѣхъ тѣзи думи, забелязахъ единъ страненъ, мекъ, полусърдитъ изразъ на лицето на Пашиенсъ; а веднажъ тя каза:

— Но всичко това сж глупости, нали?

Следъ това следваше единъ дълъгъ пасажъ за това, какво щѣлъ да спечели той, ако успѣлъ, за всичко онова, което той рискувалъ, за невъзможността да претърпи неуспѣхъ, ако запази бодростта на ума си.

„Това е въпросъ само на два месеца или нѣщо подобно, — продължаваше той; — остани гдето си си сега, мила моя, или иди при моя баща. Той ще бѣде щастливъ, ако си при него. Стаята на майка ми е свободна. Тамъ нѣма никой, който да ти каже «Не!», когато свиришь на цигулка; можешъ да свиришь и на брѣга на морето; а когато нощитѣ сж тъмни, звездитѣ ще танцуватъ предъ тебе надъ вълнитѣ и ще бждатъ едри като пчели. Често съмъ ги съзерцавалъ и съмъ си мислилъ за тебе“...

Пашиенсъ ми бѣше пошепнала: „Не четете това!“ — и по-после азъ го изпуцахъ... Следъ това се проявяваше чувствената страна на неговия характеръ: „Следъ като завърша това, цѣлиятъ свѣтъ ще бѣде предъ насъ. Има нѣкои мѣста, кждето мога да те заведа. Познавамъ едно мѣсто, гдето не е нито много топло, нито много студено, гдето можешъ да седишь по цѣлъ день на сѣнка и да наблюдавашъ виещитѣ се растения и кокосовитѣ палми; гдето нѣма да правишь нищо и нѣма да се грижишь за нищо; ще имашъ всички плодове, които можешъ да си представишь; нѣма да чувашъ никакъвъ шумъ, освенъ отъ папагалитѣ и отъ потоцитѣ, и понѣкога нѣкое изплѣскване, когато нѣкой негъръ се гмурне въ нѣкой виръ. Пашиенсъ, ние ще идемъ тамъ! При осемдесет-тоненъ корабъ нѣма да остане море, което да не опознаемъ. Свѣтътъ е великолепно мѣсто за тия, които излизатъ да го завладѣятъ; въ него все още има сума непознати нѣща. Ще напълня скута ти, мила моя, съ съкровища, та нѣма да можешъ да се познаешъ. Отъ единъ мжжъ никога не се е очаквало да седи у дома си...“

Презъ цѣлото това писмо, — въпрѣки всичкото негово истинско увлѣчение, — човѣкъ можеше да почувствува, колко много този човѣкъ държеше на своята целъ — на доста низката целъ на това

приключение. Той не съзнаваше това, защото бѣше влюбенъ въ нея; но той трѣбваше да преследва своитѣ собствени цели. Той е жизнеспособенъ — страшно жизнеспособенъ! Сега не се учудвамъ толкова много на това, че тя е трѣбвало да отстъпи!

Какви картини не бѣше рисувалъ той предъ нея! Имало е сжщо и чисто физическа привлѣкателность — още не съмъ забравилъ израза, който бѣхъ видѣлъ изписанъ на нейното лице въ Блекъ Милъ. Но следъ като всичко е било казано и направено, тя се е омъжила за него, защото е Пашиенсъ Войсей. И тя лежи сега тукъ умираща; нито той, нито който и да било другъ нѣма да може вече да я отведе. Жално става човѣку, като си помисли какъ той е тръпнелъ отъ страсть, когато е пишелъ това писмо на това обречено момиче въ оная тъмна дупка минаваща за салонъ. „Азъ искахъ да имамъ пари, — пишеше той, — още когато бѣхъ малко момче и седѣхъ по полето между кравитѣ... Сега искамъ да имамъ пари заради тебе — и ще ги имамъ! Проучвалъ съмъ работата две години; сега зная какво искамъ... Въ момента, когато това писмо ще замине, азъ ще съмъ тръгналъ за Лондонъ. Има още стотици работи, за които трѣбва да се погрижа. Докато котвата не бжде вдигната, не мога да вѣрвамъ на себе си, че нѣма да се върна пакъ при тебе. Когато прекръстихъ кораба на «Пѣстрата чародейка», азъ мислѣхъ за тебе — ти, която ме запленивашъ...“

Следваше едно тържествено заклинание къмъ нея да бжде въ седемъ часа вечерята въ срѣда (сиречь, утре) на пжтеката, която води къмъ беседката, когато той щѣлъ да слѣзе на сушата, за да се сбогува съ нея. Писмото бѣше подписано: „Твоятъ любещъ те съпругъ, Захари Пиърсъ“.

Дълго време лежахъ на края на тази нива; тамъ бѣше много спокойно. Камбанитѣ на черквата бѣха започнали да биятъ. Дълги сѣнки се разстилаха пълзишкомъ откъмъ снопитѣ; диви гължби се издигаха единъ следъ другъ и отлитаха да спятъ; западното небе бѣше обагрено съ червено и всички падини и хълмътъ бѣха окжпани въ последната слънчева свѣтлина. Великолепно лѣтно време, но потискащо тихо; това бѣше затишие предъ буря...

Животътъ въ чифлика продължава както обикновено. Ние правимъ сутринни и вечерни молитви. Джонъ Фордъ четѣше молитвитѣ съ свирепъ тонъ, сякашъ изправенъ на прага на нѣкакъвъ бунтъ срещу своя Богъ. Сутринъ и вечеръ той отива при нея, излиза

сетне тежко дишаць и отива въ стаята си, — за да се моли, струва ми се. Отъ оная сутринь не смѣя да се срещна съ него. Той е силенъ старецъ — но това ще го сломи...

VII

Кингсуеръ, сѣбота, 13 августъ.

Свърши се — утре напушамъ това мѣсто и заминавамъ за чужбина.

Тихъ следобѣдъ — никакъвъ вѣтрецъ не полъхва въ гробищата! Бѣхъ тамъ цѣлъ половинъ часъ, преди тѣ да дойдатъ. Нѣколко червени крави бѣха се зарѣяли въ съседната овощна градина и бѣха започнали да се потриватъ о оградата. Докато стояхъ тамъ, една стара жена дойде и ги подкара нататъкъ; следъ това тя се спрѣ и започна да събира ябълкитѣ, които бѣха окапали предивременно.

„Плодътъ е узрѣлъ и готовъ е да падне. —

О, хей-хо! — готовъ е да падне.

Дойде една баба и всичко събра тя, —

О, хей-хо! — и всичко събра тя“.

Донесоха Пашиенсъ много просто, — нѣмаше никаква омразна погребална колесница, слава Богу! — донесоха я ратаитѣ отъ чифлика, и нѣмаше никой другъ, освенъ Джонъ Фордъ, Хопгудови, азъ и оня младъ докторъ. Прочетоха молитвата надъ гроба ѝ. И сега сякашъ чувамъ Джонъ Фордовото „Аминъ“! Когато всичко се свърши, той отмина гологлавъ подъ слънчевитѣ лжчи, безъ да каже нито дума. Тази сутринъ пакъ отидохъ тамъ и се зарѣяхъ между надгробнитѣ камъни. „Ричардъ Войсей“, „Джонъ, синъ на Ричардъ и Констансъ Войсей“, „Марджъри Войсей“ — толкова много поколѣния отъ този родъ въ този кжтъ! Сетне „Ричардъ Войсей и Агнесъ, неговата жена“, а до него тази нова могила, надъ която се разхождаше едно врабче и се спущаха вече сѣнкитѣ на ябълковитѣ дървета.

Ще ви разправя и малкото, което е останало да ви разправямъ...

Въ срѣда следъ обѣдъ тя бѣше попитала пакъ за мене.

— Това ще бжде едвамъ въ седемъ, — пошепнала тя. — Дотогава той сигурно ще дойде. Но ако... умра преди това... тогава кажете му... че ми е мжно за него. Постоянно ми казватъ: „Не говори! Не говори!“! Не е ли глупаво това? Каточе мога да имамъ нѣкаква друга участь! Като мине и тази нощъ, нѣма да има вече говорене! Накарайте всички да дойдатъ, моля — искамъ да ги видя всички. Когато умира, човѣкъ е по-свободенъ отъ всѣки другъ пжтъ — никой не иска отъ него да направи нѣщо, никой не иска да знае какво казва той... Той ми бѣше обещалъ, че ще мога да правя каквото си искамъ, ако се омжжа за него, — азъ никога не вѣрвахъ напълно въ това, но сега мога да правя каквото си искамъ; и мога да говоря всичко, каквото искамъ да кажа.

Тя лежеше безмълвно по грѣбъ; въ края на краищата, тя не можеше да изрече ония интимни мисли, които се таятъ у всѣки отъ насъ и които сж тѣй святи, че се разтапятъ, щомъ се доближи словото.

Така ще я запомня — съ сиянието на една усмивка въ полузатворенитѣ ѣ очи, червенитѣ ѣ устни бѣха разтворени — такъвъ страненъ изразъ на присмѣхъ, удоволствие, съжаление бѣше изписанъ на нейното малко, кржгло извърнато нагоре лице. Стаята бѣше бѣла, изпълнена съ свѣжъ дѣхъ на цвѣтя, а вѣтрецѣтъ удряше ябълковитѣ листа о прозореца. Презъ нощта бѣха откачили цигулката и бѣха я изнесли; тя не бѣше забелязала липсата ѣ...

Когато Данъ дойде, отстѣпихъ мѣстото си на него. Той хвана ржката ѣ нѣжно въ своята голѣма лапа, безъ да проговори.

— Колко малка изглежда тука ржката ми, — каза тя, — съвсемъ малка.

Данъ я положи обратно на завивката и избърска челото си.

Пашиенсъ изплака съ остъръ шепоть:

— Толкова горещо ли е тука? Азъ не знаехъ това.

Данъ се приведе, сложи устнитѣ си на нейнитѣ прѣсти и излѣзе отъ стаята.

Следобѣда бѣше дълъгъ, най-дългиятъ, който съмъ прекаралъ нѣкога. Понѣкога тя изглеждаше да спи, понѣкога шепнѣше на себе си за майка си, за дѣдо си, за градината или за своитѣ котки — всевъзможни несвързани, тривиални, дори смѣшни работи изглеждаше да измжчватъ ума ѣ, — нито веднажъ, струва ми се, не заговори тя за Захари, но отъ време на време питаше колко е часътъ...

Съ всѣки часъ тя ставаше видимо по слаба. Джонъ Фордъ седѣше до нея безъ да се помръдва, неговото тежко дишане бѣше често пжти единствениятъ звукъ; понѣкога тя търкаше прѣститѣ си о неговата ржка, безъ да говори. Това бѣше сякашъ резюме на тѣхния съвмѣстенъ животъ. Веднажъ той започна да се моли високо, съ пресипналь гласъ, за нея; тогава нейнитѣ жални, нетърпеливи очи се насочиха къмъ мене.

— Бързо, — пошепна тя, — искамъ да го видя. Всичко е така... студено.

Излѣзохъ и се затичахъ по пжтеката надолу къмъ пещерята.

Подпрѣнъ на една порта, Захари стоеше тамъ, единъ часъ преди опредѣленото отъ него време, облѣченъ въ сжщитѣ стари сини дрехи и каскетъ съ кожена козирка, както бѣше облѣченъ въ деня, когато го видѣхъ за пръвъ пжтъ. Той не знаеше нищо за това, което се бѣше случило. Но почти сигуренъ съмъ, че той отгатваше цѣлата работа, макаръ че самъ за себе си не искаше да допустне това. Той постоянно казваше:

— Това не може да бжде! Тя ще се поправи за нѣколко дена — това е само нѣкакво изкълчване! Мислите ли, че пжтуването по море... Достатъчно силна ли е, за да може да бжде пренесена сега веднага?

Мжчително бѣше да гледа човѣкъ неговото лице, така измжчвано отъ борбата между неговия инстинктъ и неговата жизненостъ. Потъ капѣше отъ челото му. Както се изкачвахме по пжтеката, той се извърна и посочи къмъ морето. Тамъ бѣше неговиятъ параходъ.

— Мога да я отнеса на кораба въ всѣко време. Невъзможно! Какво е, значи, грѣбнакътъ? Мили Боже! Лѣкаритѣ... Понѣкога тѣ вършатъ чудеса!

Мжчително бѣше да гледа човѣкъ неговитѣ усилия да бжде слѣпъ предъ действителността.

— Това не може да бжде, тя е твърде млада. Ние вървимъ много бавно.

Казахъ му, че тя бере душа.

За една секунда ми се струваше, че той щѣше да избѣга. Сетне изправи главата си и се втурна къмъ кжщата. На най-долното стжпало на стълбата той ме сграбчи за рамото.

— Това не е вѣрно! — каза той. — Тя ще се поправи сега, когато съмъ при нея. Азъ ще остана тука. Нека всичко да върви. Азъ ще

остана.

— Сега е време, — казахъ азъ, — да покажете, че сте я обичали. Съвземете се, човъче!

Той се разтърси цѣлъ.

— Да! — бѣше всичко, което отговори той.

Отидохме въ стаята ѝ. Изглеждаше невъзможно, че тя е въ предсмъртния си часъ; ярка руменина покриваше бузитѣ ѝ, устнитѣ ѝ трептѣха и потръпваха, каточе току що бѣха цѣлунати, очитѣ ѝ блестѣха, косата ѝ бѣше тѣй тъмна и кждрава, лицето ѝ — тѣй младо...

Половинъ часъ по-късно азъ се вмъкнахъ презъ отворената врата на стаята ѝ. Тя бѣше неподвижна и бѣла като покривкитѣ на леглото. Джонъ Фордъ стоеше до долния край на леглото, а приведенъ до равнището на възглавницитѣ седѣше Захарий, подпрѣлъ глава на стиснатитѣ си песници. Бѣше извънредно тихо. Шумоленето на листата бѣше престанало. Когато нѣщата дойдатъ до криза, какъ малкъкъ се чувствува човѣкъ! Никакъвъ страхъ, никакво съжаление, никаква скръбъ, а по-скоро такова чувство, каточе нѣкаква пиеса се е свършила, чувство на страхъ да си идете!

Изведнажъ Захари се изправи, мина край мене, безъ да ме види и се затича надолу по стълбитѣ.

Нѣколко часа по-късно азъ излѣзохъ на пжтеката, която водѣше къмъ беседката. Бѣше тъмно като въ рогъ. Сигналната свѣтлина на „Пъстрата чародейка“ още се виждаше и изглеждаше не по-голѣма отъ свѣтулка. Тогава нѣкъде предъ себе си чухъ хълцане — хълцанията на единъ мъжъ; никой другъ звукъ не е толкова страхотенъ. Захари Пиърсъ се възправи на брѣга на не повече отъ десетъ крачки предъ мене.

Нѣмахъ сърдце да тръгна подиръ него и седнахъ предъ живия плетъ. Имаше нѣщо много сходно съ нея въ свежата тъмнина на младата нощъ. Мекиятъ брѣгъ, благоуханието на цвѣтията, докосването на папратитѣ и на боровинкитѣ... Смъртта идва за всинца ни и когато всичко се свърши, свършва се; но тая слѣпа работа — положението на тия, които оставатъ следъ покойната!...

Малко по-късно корабътъ изсвири дваждъ. Свѣтлинния сигналъ на дѣсната му страна заблещука слабо — и това бѣше всичко...

VIII

Торкуей, 30 октомври 1901 г.

... Спомняте ли си за писмата, които ви писахъ отъ чифлика въ Муръ, преди близо три години? Днесъ минахъ на конь презъ това мѣсто. Спрѣхъ се въ Брикхамъ за закуска и се опжихъ следъ това надолу къмъ кея. Бѣше валѣлъ пороенъ дъждъ, но слънцето бѣше изгрѣло отново и грѣеше надъ морето, надъ червено-кафявитѣ платна и надъ редицата покрити съ плочи покриви.

Една рибарска лодка лежеше тамъ, която очевидно бѣше претърпѣла нѣкакво сблъскване. Единъ човѣкъ съ островрѣха брадичка и тънки устни, облѣченъ въ износени сини дрехи и съ моряшки обувки, който надзираваше поправката, ми каза малко горделиво:

— Преживѣхме едно сблъскване, съръ. Искате ли да я разгледате?

Сетне изведнажъ, като извъртѣ нагоре своитѣ малки сини очи, той добави:

— О, азъ си спомнямъ за Васъ! Навъртахте се около младата дама съ всичкото си изкуство.

Това бѣше Прауль, прислужника на Захари Пижрсь.

— Да, — продължи той, това е лодката.

— Ами капитанъ Пижрсь?

Той се облегна гърбомъ на кея и плюна.

— Той бѣше истински мжжъ; никога не съмъ виждалъ човѣкъ като него.

— Свършихте ли добра работа тамъ?

Прауль отправи къмъ мене остъръ погледъ.

— Добра работа? Не, нищо не можахме да направимъ — отъ самото тръгване до края имахме все неприятности. Капитанътъ направи всичко, каквото би могълъ да направи единъ човѣкъ. Когато човѣкъ не може да свърши една работа добре, нѣкои наричатъ това „провидение“.

— Значи, — казахъ азъ, — претърпѣли сте неуспѣхъ?

Праулъ започна да извърта.

— Азъ не мисля, че е добре да се каже това, съръ, — това е една лоша дума. Дяволъ да го вземе! — добави той, взирайки се въ обувкитѣ си, — съсипахъ се тогава. Кжде не ходихме ние, краката си изпотрошихъ! Капитанътъ не искаше да ме освободи. „Единъ девончанинъ, — казваше ми той, — никога не освобождава друго“. Шестъ дена прекарахме тамъ, гдето трѣбваше да бждемъ. Когато се върнахме при кораба... единъ кръстосвачъ бѣше го пленилъ заради пренасяне оржжие.

— А какво стана съ капитанъ Пижрсъ?

Праулъ отговори:

— Съръ, мисля, че замина за Китай, но това не е сигурно.

— Значи, не е умрѣлъ?

Праулъ ме погледна съ нѣкакъвъ тревоженъ гнѣвъ:

— Вие искате непременно да е билъ убитъ! Вѣрно е, единъ день човѣкъ все ще умре. Но нѣма другъ човѣкъ на свѣта, който да е толкова сръченъ, като капитанъ Захари Пижрсъ.

Вѣрвамъ това; него човѣкъ мжно би могълъ да убие. Предъ очитѣ ми се възправя фигурата му, съ неговото съвършено хладнокрѣвие, подозрителния му погледъ и добродушната усмивка; виждахъ какъ влакната на брадата му се кждрѣха малко и ставаха почерни къмъ бузитѣ; виждахъ какъвъ отчаянъ видъ имаше той заради това, че човѣкъ не може да се отърве отъ него, че той не може да се отърве отъ себе си.

Раздѣлихъ се съ Праулъ и съ половинъ корона. Преди да се отдѣля отъ кея, чухъ го какъ казваше на една дама:

— Претърпѣхме едно сблъскване, мадамъ. Искате ли да разгледате лодката?

Следъ закуска продължихъ да езда къмъ Муръ.

Старото селище изглеждаше съвсемъ сжщото; но плодетѣ отъ ябълковитѣ дървета бѣха обрани и листата бѣха започнали да капятъ. Една отъ Пашиенсинитѣ котки мина край мене въ овощната градина, гонейки една птичка, все още носейки една панделка на врата си. Джонъ Фордъ ми показа всичкитѣ си последни нововъведения, но нито съ една дума или знакъ не ми загатна за миналото. Той питаше, безъ голѣмъ интересъ, за Данъ, който се бѣше върналъ пакъ въ Нова-

Зеландия. Неговитѣ четинести брада и коса бѣха побѣлѣли. Той бѣше станалъ твърде снаженъ и азъ забелязахъ, че краката му не се подчиняватъ напълно на волята му; той често се спираше, за да се подпре на бастуна си. Презъ последната зима той билъ много боленъ и понѣкога, казватъ, заспивалъ направо по срѣдата на мислитѣ си. Успѣхъ да се отдѣля за нѣколко минути съ Хопгудови. Седейки подъ една полица съ чинии въ кухнята, гдето пакъ си имаше онази постоянна миризма на пушекъ, беконъ и старинность, будеща спомени така, както само миризмитѣ могатъ да правятъ това. Косата на милата стара госпожа, хубаво причесана отъ дветѣ страни на челото ѝ, бѣше прошарена съ нѣколко сребърни косми; отъ размисли лицето ѝ бѣше сбръчено още повече. На очитѣ ѝ все още се появяватъ сълзи, когато говори за своето „агънце“.

За Захари не чухъ нищо, но тя ми разправи за смъртта на стария Пижрсъ.

— Намѣриха го, така да се каже, мъртавъ — на слънцето; но Хопгудъ може да ви разправи за това.

А Хопгудъ, постоянно прехвърляше лулата си отъ единия жгълъ на устата си въ другия, промълви нѣщо и се усмихна съ своята дървена усмивка.

Той дойде да ме изпрати откъмъ задния дворъ.

Отбихъ се отъ пѣтя си, за да мина презъ гробищата. Надъ единъ гробъ имаше цвѣтя, съвсемъ свѣжи, хризантеми и астри; надъ тѣхъ имаше единъ бѣлъ надгробенъ камъкъ, вече потъмнѣлъ:

ПАШИЕНСЪ
съпруга на Захари Пижрсъ
„Богъ далъ, Богъ взелъ“

Червенитѣ крави пакъ бѣха тамъ; небето бѣше цѣлото покрито съ голѣми бѣли облаци, нѣкои птички се обаждаха малко тжжно, а въ въздуха се носѣше миризма на окапали листа...

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.